МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

Кваліфікаційна робота магістра

На тему «Український сторітелінг під час війни – джерело інформації для світу»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0613-з-ж
Спеціальності 061 «журналістика»
(Освітня програма «Журналістика»)
Юрченко О.С.
Керівник: доц., к.ф.н.
Усманова О.В.
Рецензент: к. філол. н., доц.
Пирогова К.М.

Запоріжжя – 2024

ЗМІСТ

Реферат……3

Завдання……5

Вступ……7

Розділ 1Роль сторітелінгу як засобу комунікації в умовах війни…….....10

1.1 Основні положення поняття «сторітелінг», його функції та значення в культурі та медіа……..10

1.2 Сторітелінг під час військових конфліктів та інформаційні війни…..21

Розділ 2 Роль українських медіа у формуванні сторітелінгу військового часу..40

2.1Програма на «НТН»: специфіка подачі історій про війну…….40

2.2 Контент «АрміяTV» як приклад військово-патріотичного сторітелінгу……54

Висновки……....72

Список використаної літератури……..75

Декларація академічної доброчесності……81

РЕФЕРАТ

Тема магістерської роботи: «Український сторітелінг під час війни – джерело інформації для світу»

Обсяг основного тексту: 68 сторінок.

Кількість використаних джерел: 60.

Мета дослідження – дослідити, роль українських медіа у формуванні сторітелінгу військового часу, як у медіа подається військовий сторітелінг.

Мета роботи передбачає виконання певних **завдань:**

1) Опрацювати наукову літературу з питань сторітелінгу, конфліктно-чутливої журналістики та інформаційних війн;

2) Проаналізувати, як висвітлювали військові конфлікти в інших країнах;

3) Дослідити, як українські ЗМІ висвітлюють військовий сторітелінг та який вплив він має;

4) Провести моніторинг програм телеканалу «НТН» та військового телебачення «АрміяTV».

Об'єктом дослідження є випуски програми «Історії війни» на телеканалі «НТН» за квітень-березень 2022 року та випуски програми «Герої» на «АрміяTV» за період січень-листопад 2024 р.

Предметом дослідження є особливості висвітлення сторітелінгу в період війни українськими медіа.

Отримані результати: здійснено моніторинг програми «Історії війни» на телеканалі «НТН» та програми «Герої» на військовому телебаченні «АрміяTV» та проаналізовано як висвітлюються військовий сторітелінг та якими методами вони користуються для підвищення емоційного впливу на глядача.

Ключові слова: сторітелінг, військовий час, конфліктно-чутлива журналістика, українські медіа.

SUMMARY

The Master's paper is dedicated the role of the Ukrainian media in shaping wartime storytelling and how the media presents wartime storytelling.

Storytelling is the craft and art of creating and telling stories that are used to inform, educate, entertain or persuade. A distinctive feature of storytelling is the emphasis on narrative: the story is built around the plot, characters, conflict and its resolution, which allows to evoke an emotional response in the audience. This makes storytelling an effective communication tool, as it is able not only to hold attention, but also to motivate people to certain actions.

The purpose of the study involves the fulfillment of certain tasks:

1) To study the scientific literature on storytelling, conflict-sensitive journalism and information warfare;

2) Analyze how military conflicts were covered in other countries;

3) To study how Ukrainian media cover military storytelling and what impact it has;

4) To monitor the programs of the NTN TV channel and the ArmyTV online media outlet.

The object of the study is the episodes of the «Stories of War» program on the NTN TV channel in April-March 2022 and the episodes of the «Heroes» program on ArmyTV.

The subject of the study is the coverage of wartime storytelling by the Ukrainian media.

Results: the program «Stories of War» on the NTN TV channel and the program «Heroes» on the military television ArmyTV were monitored and analyzed how they cover military storytelling and what methods they use to increase the emotional impact on the viewer.

Keywords: storytelling, wartime, conflict-sensitive journalism, Ukrainian media.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Освітній ступінь «магістр»
Спеціальність 061 – «Журналістика»
Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Чернявська Л.В.
«_____»_____20__року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА СТУДЕНТЦІ
Юрченко Олександрі Сергіївні

1. Тема роботи: «Український сторітелінг під час війни – джерело інформації для світу» (Ukrainian Storytelling During the War as a Source of Information for the World),
Керівник роботи: Усманова О.В. к. філол. н., доцент,
затверджені наказом ЗНУ від «26» лютого 2024 року № 343-с.
2. Строк подання студентом роботи (проєкту): до 01.12.2024
3. Вихідні данні до роботи: Н. Корж, В. Запороженко, Е. Бартлет, А. Пащенко, М. Бліхар, Ю. Мельник, П. Зінгер, А. Сото.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) опрацювати наукову літературу з питань сторітелінгу, конфліктно-чутливої журналістики та інформаційних війн; 2) проаналізувати, як висвітлювали військові конфлікти в інших країнах; 3) дослідити, як українські медіа висвітлюють військовий сторітелінг та який вплив він має; 4) провести моніторинг сторітелінгу телеканалу «НТН» та військового телебачення «АрміяTV».
5.Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Усманова О. В., доцент	05.03.2024	05.03.2024
1 розділ	Усманова О. В., доцент	20.05.2024	20.05.2024
2 розділ	Усманова О. В., доцент	10.08.2024	10.08.2024
Висновки	Усманова О. В., доцент	05.10.2024	05.10.2024

6. Дата видачі завдання – 05 березня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти графік виконання роботи, визначити мету, завдання, об’єкт і предмет дослідження	05.03.2024	Виконано
2	Написати попередній варіант вступу і змісту	05.04.2024	Виконано
3	Підібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела	20.04.2024	Виконано
4	Опрацювати літературу, написати теоретичну частину	22.05.2024	Виконано
5	Провести наукове дослідження	17.06.2024	Виконано
6	Написати практичну частину	17.08.2024	Виконано
7	Пройти попередній захист на кафедрі	08.11.2024	Виконано
8	Виправити недоліки, сформулювати висновки, оформити додатки	20.11.2024	Виконано
9	Здати роботу на нормоконтроль, пройти рецензування	25.11.2024	Виконано

Студент _____ О. С. Юрченко

Керівник роботи (проєкту) _____ О. В. Усманова

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О. В. Усманова

ВСТУП

Актуальність дослідження. З початком повномасштабної агресії Росії проти України у 2022 році український народ опинився в епіцентрі глобальної інформаційної війни. Супроводжувана потужною хвилею дезінформації та маніпуляцій, війна не лише на полі бою, а й у медіа просторі, стала викликом для світової спільноти. В таких умовах сторітелінг – мистецтво розповіді реальних історій – набув нового значення. Для українців він став не просто способом висловлювати свої переживання, а важливим інструментом протидії пропаганді, поширення правдивих свідчень про війну та залучення міжнародної підтримки.

Особисті історії українців – як тих, що залишилися, так і тих, хто змушений був шукати безпеки за кордоном, – стали потужним засобом для створення правдивого наративу про події в Україні. Сторітелінг дозволяє людям з усього світу безпосередньо відчути масштаб трагедії через особисті переживання, побачити людське обличчя війни. Це дозволяє створити емоційний зв’язок між тими, хто переживає війну, і тими, хто спостерігає за нею ззовні, сприяючи поширенню правдивої інформації та активізації міжнародної допомоги.

Актуальність дослідження визначається тим, що в умовах сучасних гібридних конфліктів сторітелінг стає важливим компонентом інформаційної стратегії. В Україні сторітелінг використовується не лише для передачі особистого досвіду, а й як засіб дипломатії, формування міжнародної громадської думки та протидії російській пропаганді. Ці історії не тільки привертають увагу до страждань українського народу, а й допомагають зміцнювати підтримку з боку урядів та громадян інших країн.

Мета дослідження – дослідити, роль українських медіа у формуванні сторітелінгу військового часу, як у медіа подається військовий сторітелінг.

Мета роботи передбачає виконання певних *завдань:*

1) опрацювати наукову літературу з питань сторітелінгу, конфліктно-чутливої журналістики та інформаційних війн;

2) проаналізувати, як висвітлювали військові конфлікти в інших країнах;

3) дослідити, як українські ЗМІ висвітлюють військовий сторітелінг та який вплив він має;

4) провести моніторинг програм телеканалу «НТН» та військового телебачення «АрміяTV».

Об'єктом дослідження є випуски програми «Історії війни» на телеканалі «НТН» квітень-березень 2022 року та випуски програми «Герої» на «АрміяTV» за період січень-листопад 2024 р.

Предметом дослідження є особливості висвітлення сторітелінгу військового часу українськими медіа.

Теоретико-методологічною основою дослідження є: наукові положення Н. Корж, В. Запороженко, Е. Бартлет, А. Пащенко, М. Бліхар, Ю. Мельник, П. Зінгер, А. Сото.

Наукова новизна одержаних результатів:

Уперше:

- Здійснено моніторинг програми «Історії війни» на телеканалі «НТН» за період квітень – травень 2022 року та програми «Герої» на військовому телебаченні «АрміяTV» щодо висвітлення сторітелінгу під час військового часу.

Удосконалено:

- Визначені основні особливості роботи зі сторітелінгом на чутливі теми.

Набули подальшого розвитку:

- Подальший аналіз сторітелінгу в український медіа на предмет нових технологій візуалізації у військовій час

Методи дослідження: аналіз й синтез у процесі збирання наукових обґрунтувань у теоретичному матеріалі, моніторинг та аналіз висвітлення військового сторітелінгу у практичній частині.

Теоретичне і практичне значення дослідження. Матеріали кваліфікаційної роботи можна використовувати для наукових робіт, та практичних робі, також можна продовжувати аналізувати сторітелінг під час війни і спостерігати, як він впливає на сприйняття війни.

Структура магістерської роботи. Структура роботи, зумовлена логікою та об’ємом викладу матеріалу, складається зі вступу, двох розділів, чотирьох підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи становить 68 сторінок, використаних джерел 60.

РОЗДІЛ 1

РОЛЬ СТОРІТЕЛІНГУ ЯК ЗАСОБУ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

1.1 Основні положення поняття «сторітелінг», його функції та значення в культурі та медіа.

Н. Корж у своїй статті «Storytelling – використання методу у маркетингу та рекламі» [20] розповідає, що вперше термін «сторітелінг» був використаний Девідом Армстронгом, керівником корпорації Armstrong International у своїй книзі«MBSA: Managing by Storying Around» 1992 року. «Під час одного з семінарівДевіддізнався про теорію MBWA (Managing by Walking Around) – нестандартному керуванні командою під час прогулянки. Так з’явилася особиста теорія Армстронга MBSA (Managing by Storying Around) – керування через оповідь. Згідно з нею, люди не хочуть вчитуватися у канцелярську мову інструкцій, затее готові слухати історії про те, як інші виконували свої задачі у критичних ситуаціях, долали труднощі в роботі, знаходили нових клієнтів тощо. У таких історіях вони впізнають себе» [20]. Проте зараз ми спробуємо зрозуміти в чому полягає основа сторітелінгу.

Л. Сірський розповідає: «Сторітейлінгом називають мистецтво використання певних історій для передавання інформації, створення емоційних зв'язків і заклику до певних дій. Історії мають величезну силу, тому що вони допомагають нам зрозуміти навколишній світ, встановити зв'язок з іншими людьми та вчитися на власному досвіді» [37].

С. Сергійчук, журналістка «Європейського Простору» зазначає: «Сторітелінг в комунікації – це передача необхідних сенсів у формі історії, використання форми історії для того, щоб захопити увагу людини та забезпечити її необхідною мотивацією. Під мотивацією розуміється емоційна складова. Тобто, щоб примусити людину виконати якусь дію, необхідно змусити її щось відчувати» [35].

Н. Євенко, директор зі зв'язків з громадськістю та комунікацій СКМ, зазначає: «Сторітелінг – це не мистецтво, а ремесло, скіл, яким може володіти кожен. Потрібно практикуватися. Це речі, яким точно можна навчитися, якщо повторювати і повторювати, створювати і створювати, вигадувати і розповідати» [37].

Отже, якщо узагальнити ці поняття, то можна зробити висновок: сторітелінг – це ремесло та мистецтво створення і розповіді історій, яке використовується для передачі інформації, навчання, розваги або переконання. Відмінною особливістю сторітелінгу є акцент на наративі: історія будується навколо сюжету, персонажів, конфлікту та його вирішення, що дозволяє викликати емоційний відгук у аудиторії. Це робить сторітелінг ефективним інструментом комунікації, оскільки він здатен не лише утримувати увагу, але й мотивувати людей до певних дій.

З кожним днем сторітелінг усе більше розвивається. Технології його творення вдосконалюються або просто з’являються нові форми та методи створення якісного сторітелінгу. С. Сергійчук наголошує: «Наш мозок працює за принципом асоціацій. Він порівнює нову інформацію з набутим раніше досвідом. Історіямає той самий принцип. Люди простіше розуміють та запам’ятовують саме історії» [35].

Розповідь – одна з найдавніших і найважливіших форм мистецтва, відомих людству. Завдяки цій формі мистецтва суспільства формувались, спілкувалися та ставали безсмертними. Системи цінностей, спосіб життя та культури збереглися або змінилися з часом через різні історії, які з’явилися в різних поселеннях людей. Коли розповіді переказувалися від однієї особи до іншої та передавались від одного покоління до іншого, вони подорожували регіонами. Вони стали джерелами інформації та культурного обміну.

Д. Паркес [55] виділяє чотири основні етапи розвитку сторітелінгу: візуальний, усний, писемний та цифровий. Розглянемо кожен з них детальніше.

Історичне тло візуального оповідання можна точно визначити приблизно 36 000 років. У печерах Шове на півдні Франції були виявлені ранні записи

мистецтва, що зображують повсякденні образи, демонструючи здатність людини відображати або випереджати події. Візуальне оповідання продовжувало розвиватися і стало основним продуктом людської цивілізації. Мистецтво було засобом, який дозволяв людям передавати історію та легенди через зображення. Історичні приклади візуального оповідання були знайдені в єгипетських пірамідах, на давньогрецьких вазах і фресках, китайських гобеленах, статуях, полотнах, на фотографіях, а нещодавно стали доступними через відео. Кіно та фотографія – це найновіша еволюція візуального оповідання, форма мистецтва, яка постійно адаптується, і яку ми можемо використовувати для підвищення цінності розваг. Концепція селфі революціонізувала спосіб спілкування людей, розповідаючи історію, і ці медіуми розвинули наш творчий розум, а нещодавно з такими відеоплатформами, як Netflix, дозволили створювати історії лише одним кліком [55].

Д. Паркес стверджує: «Якщо зображення справді варте тисячі слів, то за всю історію ми створили достатньо історій, щоб розважати нас вічно» [55]. У розповіді, вважається, що це одна з найдавніших форм, яка походить із зародженням мови. Безумовно, це одна з найпопулярніших форм оповідання. Історично найвідомішими та найдавнішими оповідачами є австралійські аборигени. Їхні методи оповідання описують Dreamtime; пояснення того, як виник світ. «Під час оповідання основою є використання темпу, паузи, комедії та драми, і ці драматичні моменти дозволили розповісти оповідання від невеликих та інтимних нічних подій біля каміна до драматичних грецьких трагедій, які мають на меті дозволити аудиторії зазнати катарсису», – зазначає Д. Паркес [55]. Авторка також розповідає, що усна розповідь все ще широко практикується і високо цінується. Ми отримуємо доступ до них через сучасні подкасти, мільйони відео на «YouTube», які переглядаються щодня, або навіть просто тоді, коли друзі «розливають чай» і діляться гарячими плітками.

Найдавніші зразки людської писемності походять від шумерів і єгиптян з їхніми ієрогліфами. «Письменництво змінило хід оповідання, давши йому новий шлях для дослідження та спосіб забезпечення постійності. Ця постійність

змінила правила гри з точки зору збереження історичних даних і, нарешті, дала людям можливість бути увічненими», – зазначає авторка [55]. Писемність є безпомилковою, принаймні так вважається, і в поєднанні з її здатністю розповідати історію це засіб, який дозволив історіям зберегти більшу вагу.

Е. Косбі [44] розповідає, що розвиток технологій у дев'ятнадцятому та двадцятому століттях приніс ще більше змін до оповідання. Зростання газет, радіо, телебачення та кіно змінило спосіб, у який ми розповідаємо та споживаємо наративи. Поява масової продукції в м'якій палітурці, відеоігор, електронних книг, соціальних мереж і смартфонів принесла ще більш швидкі зміни. Цифрові платформи особливо демократизували мистецтво оповідання, дозволяючи кожному, хто має підключення до Інтернету, ділитися своїми наративами з глобальною аудиторією. Авторка зазначає: «Мистецтво оповіді завжди було невід'ємною частиною людського досвіду, починаючи від найдавніших наскальних малюнків і закінчуючи останніми серіалами «Netflix», які вартують випивки» [44].

В. Запорожченко у своїй статті «Технологія «сторітелінг»» [8] окреслила основні різновиди сторітелінгу:

1) Культурний – розповіді про вірування та моральні цінності.

2) Міфи та легенди – розповіді про культури різних країн, народів та їх досвід.

3) Сімейний – розповіді, які передаються з покоління в покоління. Розповіді про пращурів.

4) Соціальний – розповіді людей один про одного.

5) Jump story– розповіді, які допомагають подолати власні страхи, адже розповідають про містичних істот з неочікуваним фіналом.

6) Дружній – розповіді про дружбу та спільний досвід.

7) Особистий – розповіді про себе, про свій досвід та переживання. Один з найважливіших видів сторітелінгу, адже в перш за все має вплив на самого себе [8].

С. Ділон у своїй праці «Функція історії» («The Function of Stories») [46] виділяє шість основних функцій сторітелінгу.

1. Комунікація. Одна з найдавніших форм сторітелінгу. Ще з давніх часів люди передавали інформацію один одному за допомогою розповіді історій. Через історії легше доносити складну інформацію, адже вони спрощують сприйняття фактів і деталей. Люди краще запам'ятовують інформацію, коли вона подається в цікавій та зрозумілій формі [46].

2. Ідентичність. Історії відіграють ключову роль у формуванні індивідуальної та колективної ідентичності. Розвиваючи життєву історію, люди встановлюють для себе та інших свою теперішню ідентичність, те, як вона з'явилася, і те, якою вони хочуть бачити свою ідентичність у майбутньому. Наративна ідентичність, таким чином, надає собі сенс і узгодженість [46].

3. Співчуття. Здатність історії викликати емпатію, тобто здатність слухача чи читача поставити себе на місце персонажів, зрозуміти їхні емоції, мотивацію та ситуацію. Ця функція має велике значення в емоційному розвитку, спілкуванні та вирішенні конфліктів. Сторітелінг викликає співчуття за допомогою: занурення в історію, відображення реальних переживань, розуміння чужих точок зору, використання конфлікту та емоційного навчання [46].

4. Соціальне знання. Сторітелінг робить нас більш досвідченими в соціальних ситуаціях, прискорюючи здатність обробляти моделі соціальних ситуацій. Історії допомагають навчати, адже вони надають приклади із реального життя, які можна використовувати для розуміння концепцій, вирішення проблем і подолання труднощів. Також вони мотивують до дії через натхнення успіхами інших [46].

5. Симуляція. Історії як симуляції дозволяють вийти за межі нашого безпосереднього досвіду, надаючи знання. Функція симуляції у сторітелінгу полягає у створенні умов, за яких слухач або читач може «прожити» певний досвід через історію, не стикаючись із ним безпосередньо. Це особливо цінно в контексті навчання, прийняття рішень або підготовки до певних ситуацій [46].

6. Переконання. Історії – це зброя масового переконання. Маркетинг, медіа, політика та пропаганда використовують цією силою для досягнення своїх конкретних цілей. Переконання – це, мабуть, найстрашніша функція наративів з логіко-наукової точки зору оскільки це одна з найбільш екстремальних конститутивних операцій історії – при розгляді історій як переконання, є побоювання, що ми відійшли від репрезентативного, через конститутивне, і прийшли до маніпулятивного та дійшли до маніпулятивного та спотворюючого [46].

Історія формується з урахуванням специфіки аудиторії, для якої вона призначена. У будь-якій історії, незалежно від її типу, є кілька ключових принципів, що відрізняють її від простої передачі фактів. «У кожній історії є п’ять ключових елементів: сюжет, місцедії, персонажі, точка зору та конфлікт», – розповідає Е. Кроу [45]. Розглянемо детальніше.

1) Сюжет, який містить події чи дії. Сюжет дає читачеві зрозуміти, що відбувається, описує проблеми, які ваші персонажі намагаються вирішити, і дає подробиці про те, як вони намагаються їх вирішити. Щоб зацікавити читача та зацікавити його, історія має містити такі сюжетні елементи: експозицію, початок дії, кульмінацію, спад і розв’язку**.**

2) Налаштування місця дії історії, як фізичне місце, так і момент часу, у якому відбувається історія**.** Для деяких історій місце дії є величезною частиною історії. Можна побудувати цілий новий світ з його власними мовами та істотами. У цьому випадку обстановка майже виступає як власний персонаж у казці.

3) Персонажі, якими можуть бути: люди, тварини, істоти або персоніфіковані об’єкти, які ведуть історію. В історії може бути багато персонажів або лише один головний герой**.** Герої історії мають бути переконливими. Незалежно від того, добрий чи злий, потрібно, щоб читач, глядач чи слухач інвестував і піклувався про свою подорож. Існує багато різних типів персонажів, але більшість історій включають ці два поширені типи: головний герой та антагоніст.

4) Точка зору, коли обрана сторона розповіді може допомогти сформувати всю історію. Існує кілька різних сторін, які слід розглянути, але найпоширеніші – це від першої особи, від другої особи та від третьої особи.

5) Конфлік є великою проблемою оповідання.Конфлікт має багато різних форм, але майже завжди залучає свого роду антагоніста. У історії може бути один серйозний конфлікт, або герої можуть зіткнутися з кількома конфліктами протягом історії. Але більш ніж імовірно, що основним конфліктом є одна велика тема. Існують різні типи конфліктів, які можна використовувати, але найпоширенішими є характер: проти себе, характер проти характеру, характер проти природи та характер проти суспільства**.**

С. Зайнул у свої статті «6 правил чудового сторвтелінгу» [49] виділяє шість основний правил ефективного сторателінгу:

1. Показуйте, а не просто розповідайте: Візуальні елементи, які привертають увагу, як-от відео, інфографіка, gif-файли та фотографії, допомагають аудиторії отримати краще уявлення про повідомлення в історії. Згадайте, наприклад, оригінальний мультимедійний вміст New York Times Snow Fall: The Avalanche at Tunnel Creek, який розповідає трагічну історію сходження лавини Tunnel Creek у 2012 році з відеокліпами, фотографіями, анімованими картами, анотаціями та текстом. Багато хто навіть назвав це майбутнім веб-сторітелінгу, і це справедливо. Оскільки соціальні медіа та смартфони все більше стають частиною життя, візуальні елементи відіграють велику роль у формуванні наративу. І маркетологи вже використовують силу візуальних засобів, щоб зробити розповіді про свій бренд захоплюючими та унікальними в соціальних мережах [49].

2. Питання даних: Вплітання чисел у історію – чудовий спосіб надати довіри розповіді. Часто цитованим прикладом правильного оповідання даних є відео Airbnb Cheers to the New Year у 2015 році. Інтерактивне відео дало глядачам уявлення про кількість гостей, які святкують Новий рік у гостьових будинках Airbnb по всьому світу. Тепер це унікальний спосіб дозволити даним говорити за вас. Людей не цікавлять цифри. Але їм цікаво, коли ці цифри

розповідають історію. Spotify має унікальний спосіб подання даних про прослуховування за кінець року за допомогою реклами, яка є не рекламою, а історіями [49].

3. Залишатися співчутливими: Емпатія - це не співчуття. Співчуття – це співчуття людині, яка опинилася у складній ситуації, а емпатія – це поставити себе на місце людини й відчути те, що вона відчуває. Кампанія VR Національного товариства аутистів (NAS) пропонує зрозуміти повсякденне життя людей з аутизмом. Коли учасники приміряють гарнітуру віртуальної реальності, вони шоковані набором звуків, що їх оточують, подібно до того, як відчувають люди з аутизмом у повсякденному житті. Ця кампанія Discover використовує силу емпатії в унікальний спосіб, показуючи людей, які телефонують агентам з обслуговування клієнтів, які виявляються точними копіями абонентів. Оголошення закінчується чуйним висловом: «Ми ставимось до вас так, як і ви» [49].

4. Робити історію людяною: Коли історія надто ідеальна, вона може здатися фальшивою. Розповідь – це спосіб будувати стосунки. І стосунки не тривають довго, якщо вони не будуються на основі довіри та чесності [49].

5. Емоційний дизайн: Люди налаштовані емоційно реагувати на історії. Найефективніша історія та, яка може викликати емоції, не важливо вони позитивні чи негативні. Якщо при споживанні сторітелінга є емоції – значить він ефективний [49].

6. Не втрачайти свою аудиторію: Більшість споживачів хочуть, щоб бренди займали позицію щодо політичних чи соціальних питань. Однак у сучасному галасливому ландшафті легко втратити з поля зору потреби та бажання аудиторії. Створивши цікавих персонажів, знаючи свою аудиторію та написавши цікавий сюжет залишається обрати техніку, яка зможе повністю розкрити історію та зацікавити глядача, читача чи слухача [49].

Е. Бартлет у своїй статті «Вісім класичних технік оповідання для для цікавих презентацій» [43] виділяє основні техніки реалізації сторітелінга:

1) Мономіф – історії, коли герой покидає рідний дім та відправляється у важливу подорож та набирається важливого досвіду.

2) Гора – це спосіб відобразити напруженість і драматизм в історії. Його відмінність в тому, що кінець не обов'язково буде щасливий.

3) Вкладені цикли – це техніка оповідання, у якій ви розташовуєте три або більше оповідей одна в одній. Основна історія розміщується в центрі, а інши допомагають розкрити або пояснити центральну частину.

4) Sparklines – історія в які можна побачити розвиток від початку подій до їх кінця.

5) Inmediares – коли історія починається з центру подій, перш ніж почати все спочатку і розказати історію

6) Конвергенція ідей –структура, яка показує аудиторії, які різні напрямки об'єдналися, щоб сформувати один продукт чи ідею.

7) Фальстарт – коли починається, здається, банальна історія перш ніж порушити її і почати спочатку.

8) Будова пелюстки – це спосіб організації кількох історій навколо однієї [43].

«Історії потужний інструмент, оскільки торкаються наших емоцій та спільних цінностей. Одна справа читати про соціальну проблему на папері, а інша дізнатись про реальний досвід людини з цією проблемою, додати історії обличчя чи голосу. Сторітелінг – це мистецтво розповіді історій, яке використовує емоційність, яскраві образи та структуру для передачі ідей чи фактів. Він слугує потужним інструментом комунікації, здатним впливати на сприйняття інформації, формувати думки та консолідувати аудиторію» – зазначає редакція громадського простору [4].

Етичний сторітелінг – поняття яке вже давно розвивається в західних країнах, особливо США. В Україні етичний сторітелінг теж знаходить своє призначення, але в чому його відмінність він звичайного?

Редакція громадського простору зазначає: «Етичний сторітелінг – це рух фахівців із соціального впливу. Він забезпечує платформу для відстоювання

етичних питань, пов’язаних зі сторітелінгом, а також надає ресурси та підтримку для відповіді на запитання» [4]. Етичний сторітелінг ставить перед собою наступні запитання:

- Чи маємо ми згоду людини розповісти історію з певною метою та за допомогою цього засобу?
- Чиї потреби та бажання знаходяться в центрі того, як подається історія – людина, котрій належить ця історія, чи аудиторія історії?
- Хто протагоніст (головний герой) історії – людина чи організація?
- Хто отримує силу, а хто її позбавляється?
- Чи часом ми не розповідаємо історію у такий спосіб, щоб закріпити шкідливі стереотипи чи стигми щодо соціальної проблеми чи людей, яких вона торкається?
- Що станеться з людиною після того, як ми розповімо її історію отаким чином?
- Чи може це завдати їй шкоди?
- Чи будемо ми продовжувати їй допомагати та підтримувати стосунки, чи ми полишимо її, як тільки «отримаємо те, що нам потрібно»? [4]

Редакція громадського простору зазначає, що перед сторітелінгом стоять певні завдання, які варто дотримуватися при висвітленні історій інших людей:

1. Розповідати історії інших так, як ми хочемо, щоб була розказана наша історія;

2. Завжди ставити людей на перше місце;

3. Пояснювати людині мету історії, де вона буде використана, та давати відповіді на будь-які запитання, які можуть виникнути перед фотографуванням, зйомкою чи записом;

4. Знаходити досвідченого перекладача, якщо ми говоримо різними мовами;

5.Запитувати людину, чи бажає вона бути названа чи ідентифікована, чи діяти відповідно до її побажань;

6. Використовувати всі зображення та повідомлення з повним розумінням, участю та дозволом суб’єкта сторітелінгу або його законного опікуна;

7. Підтримувати гідність через надихаючі образи та меседжі, які мотивують до залучення та вселяють надію;

8. Правдиво подавати ситуацію чи історію, щоб інформувати нашу аудиторію про реалії, складнощі та нюанси проблем, які ми адвокатуємо;

9. Не використовувати зображення, кадри чи слова, які створюють сенсацію чи стереотип щодо людини чи ситуації;

10. Просити фідбек у наших учасників та включати його до остаточної історії;

11. Дотримуватися міжнародного права, стандартів та протоколів, що стосуються вразливих осіб, включаючи Конвенцію ООН про права дитини;

12. Дослухатися до голосів людей, про яких ми розповідаємо, та поважати їхні рішення, історію та шлях;

13. Дотримуватися смирення та навчання, визнаючи, що невдачі можуть бути нашими найбільшими вчителями;

14. Шукати порад, якщо ми сумніваємося в тому, чи певна історія, меседж чи зображення не відповідає етичним практикам сторітелінгу;

15. Не розповідати історію, незважаючи на вкладені ресурси, якщо історія не може бути розказана відповідно до обіцянки;

16. Відповідати за дотримання цілісності в процесі сторітелінгу та поширенні меседжів [4].

Аналіз поняття «сторітелінг» дозволив застосувати його як ефективний інструмент комунікації, що базується на використанні оповідей для передачі інформації, формування емоційного зв’язку та впливу на аудиторію. У культурному та медійному контекстах сторінка виконує кілька ключових функцій: комунікативну, освітню, емоційну та соціальну. Він не лише передає знання чи факти, а й формує спільний досвід, зміцнюючи культурну ідентичність та соціальну згуртованість. У медіасторітелінгу має значення як інструмент впливу на суспільну думку, оскільки він впливає на раціональний і емоційний

компоненти, сприяючи більш ефективному сприйняттю інформації. Особлива роль політичного конфлікту у кризових та конфліктних ситуаціях, коли почуття складової оповіді стає засобом мобілізаційної підтримки, боротьби з дезінформацією та створення стійкого наративу. Таким чином, сторінка є універсальним засобом комунікації, який створює мистецтво оповіді з практичними інструментами впливу, маючи значний вплив як у культурі, так і в сучасному медійному просторі. Його використання в умовах війни дозволяє досягти стратегічних цілей, зокрема формування позитивного іміджу.

1.2 Сторітелінг під час військових конфліктів та інформаційні війни

Сторітелінг– це підхід, який знайомий багатьом. Коли хтось згадує про сторітелінг, інші із захопленням слухають про інтригуючих персонажів, складні подорожі, критичні перехрестя, виклики та славетні перемоги. Це простір, де наш творчий, емоційний і логічний розум може працювати разом, реагуючи на представлене середовище, логічно обмірковуючи невизначеності та можливості, і слідуючи шляхом героїв з надією та очікуванням. Але що робити коли в страшну реальність неможливо додати трішки фантазії аби історія мала щасливий фінал?

Н. Вітер та А. Кеніг у своєму дослідженні «Візуалізація війни» («Visualising War») [51] розповідають, що традиційно дослідження війни (давньої та нової) зосереджувались на реаліях: на відносинах між державами та дипломатичних процесах; про політичні, соціальні чи економічні причини конфлікту; прийняття стратегічних рішень, технологічна підготовленість і тактичні маневри; про те, як насправді розгорталися військові кампанії; а також аспекти наслідків, такі як кількість жертв або подальша реконфігурація національних кордонів. «Проте всі подібні аспекти війни – фактично всі військові дії, минулі, теперішні та майбутні – досліджуються, переживаються через оповідання та впливають на нього», - стверджують дослідники [51].

«Хоча художня література вигадує речі, іноді бувають випадки, коли нам потрібно отримати правильні факти. Написання історій про воєнні часи – одна з

таких ситуацій. Люди повинні повірити в достовірність вашої воєнної історії. Це може бути вигадана історія, але речі в ній мають бути правдивими - запах виритих бліндажів або те, як виглядали переповнені бомбосховища, а також хронологія подій протягом всієї війни», – зазначає Л. О`каллаган [53].

Сторітелінг це не просто історії про людей чи події. Це величезний вплив на свідомість, світосприйняття та рупор, який веде за собою людей. Аналізуючи історію «сторітелінгу» можна прослідкувати, як залишені писемні оповіді, різні легенди та казки, наскальні малюнки та багато іншого впливали на світосприйняття людей, які жили після. Сприймати історичні події нащадки могли лише зі збережених форм сторітелінгу, але розуміти де правда, а де вигадки було майже неможливо.

Але «правила гри» змінюються, коли починає розвиватися візуальний сторітелінг, а особливо фотографії. Військова фотографія відіграла значну роль у формуванні історичної документації, надаючи візуальну розповідь про конфлікти та їхній вплив на суспільства. Завдяки потужним зображенням, зробленим на передовій, військові фотографи вплинули на суспільне сприйняття, кинули виклик етичним обмеженням і спровокували соціальні зміни.

L. Frame у своїй статті «Вплив воєнної фотографії на історичну документацію» [47] виділяє такі впливи воєнної фотографії на історичні наративи:

1) Військова фотографія є важливим інструментом для документування конфліктів і збереження історичних подій за допомогою візуального оповідання.

2) Емоційний вплив військової фотографії на глядачів може викликати співчуття, підвищити обізнаність і спровокувати критичні дискусії про людську ціну війни.

3) Етичні міркування у воєнній фотографії, такі як згода, гідність і правдивість, є важливими факторами, які формують етичні межі зйомки та поширення зображень військового часу.

4) Воєнна фотографія революціонізує історичні перспективи, кидаючи виклик звичайним наративам, проливаючи світло на маргіналізовані голоси та зберігаючи культурну пам’ять за допомогою потужних зображень.

5) Роль військової фотографії виходить за межі документування, щоб стати потужним каталізатором соціальних змін, впливаючи на громадську думку, підвищуючи обізнаність і сприяючи миру та взаєморозумінню в регіонах, охоплених конфліктами [47].

Роль фотографії на війні виходить за межі простого документування, вона служить потужним інструментом для передачі суворих реалій конфлікту. «Такі фотографи, як Стів Мак Каррі та Дон Мак Каллін, за допомогою своїх об’єктивів відобразили суть війни, забезпечивши інтуїтивний зв’язок із подіями, часто далекими від повсякденного життя громадськості», – зазначив L. Frame [47]. L. Frame [47] стверджує, що хронологічний запис воєнної фотографії можна окреслити в чотири етапи:

- Перше використання фотографії під час Кримської війни та громадянської війни в США.
- Еволюція військового репортажу під час Першої та Другої світових воєн.
- Вплив вітальні війни у В’єтнамі через телевізійні та фотографічні зображення.
- Негайне поширення цифрової епохи зображень із таких конфліктів, як Ірак та Афганістан.

«Емоційний вплив військової фотографії на глядача глибокий і багатогранний. Образи війни шокують, часто розкриваючи сувору реальність людського конфлікту», – зазначає автор [47]. Фотографії можуть викликати глибоке почуття співчуття та зв’язку з тими, хто страждає, незалежно від відстані чи відмінностей між нами. Вони також можуть зміцнити нашу людяність, оскільки явне насильство війни та конфлікту може надихнути на вищий тип людства. Але ці самі зображення можуть викликати страждання та

десенсибілізацію, що призводить до складних етичних дебатів щодо ролі таких зображень у суспільстві.

«До війни фотографії картини показували нам, що відбувалося під час війни. Хоча картини громадянської війни демонструють жах, вони ніколи не справляють такого впливу, як воєнна фотографія. Причина цього в тому, що ці картини ніколи не передавали того, як війна впливає на реальних людей», - розповіла С. Глацхофер у статті «Значення військової фотографії» [48].

С. Глацхофер [48] показала, як з плином часу змінилося ставлення людей до військових фотографій:

У 1847 році було зроблено перше фото війни під час мексикансько-американської війни в Сальтільо, Мексика. І відтоді світ почав бачити все більше фотографій, які показують правду війни. Нарешті суспільство змогло побачити жах на обличчях солдатів і зрозуміти, як вплинула на них подія. І з плином часу фотографи робили чіткіші фотографії війни, вбачати насильство, яке зазнали ці солдати. «Ці фотографії завадили багатьом повірити, що війна – це шлях до надії та миру, і вони почали підозрювати, що війна може призвести до ще більшого насильства», – зазначає С. Глацхофер [48].

Раніше громадськість бачила терор війни лише у вечірніх новинах або в газетах. Але зараз це всюди, і хоча більшість не в центрі війни, фотографії, на яких видно сльози мирних жителів, не можуть не відчувати, що це відбувається в сусідньому місті. Зараз ми бачимо, як війна впливає на людей. Коли війська залишають Афганістан після двох десятиліть війни, для глядачів це може бути кінець, але для мирних жителів війна триває. «Можливо, воєнна фотографія робить одну позитивну річ, коли вона показує вплив війни, і це викликає у багатьох із нас бажання допомогти людям, які намагаються втекти. Військова фотографія може показувати жах, але, як ми бачимо в сучасному суспільстві, вона також об’єднує нас усіх», – розповідає С. Глацхофер [48].

Фотографії можуть слугувати каталізатором соціальних змін, заохочуючи глядачів співпереживати тим, хто постраждав від війни, і підтримувати зусилля, спрямовані на вирішення конфліктів і примирення. L. Frame [47] визначив

способи, за допомогою яких воєнна фотографія може сприяти розвитку культури миру:

- Забезпечення платформи для пропаганди миру через переконливі зображення;
- Гуманізація обличчя конфлікту, тим самим зменшуючи «інакшість» ворогів;
- Пропонуючи історичний запис, який застерігає від повторення минулих помилок;
- Надихаючи глобальну солідарність і дії для мирного вирішення проблем.

Сила фотографії для підвищення обізнаності та спонукання до дій незаперечна. Від приголомшливих зображень зруйнованих війною ландшафтів до зворушливих портретів тих, хто потрапив під перехресний вогонь, фотографи вже давно використовують свої камери як інструменти для соціальних коментарів і змін. «Візуальні медіа мають унікальну здатність передавати складні історії в одному кадрі, часто долаючи мовні бар'єри та культурні відмінності. Саме через цю призму фотожурналістика стала ключовим гравцем у розпалюванні соціальних змін. Наприклад, культові фотографії протестів за громадянські права не лише задокументували моменти боротьби, але й спонукали громади виступати за політичні причини», – зазначив L. Frame [47].

Військова фотографія виходить за межі простого запису подій; він розповідає про глибокий людський досвід, який стоїть за конфліктами. Візуальне оповідання – це і мистецтво, і наука, що потребує поєднання креативності, технічної майстерності та журналістської чесності. Фотографія може зупинити мить у часі, але серія зображень може створити розповідь, яка передає складність війни ефективніше, ніж слова:

- Емоційний вплив одного зображення може бути сильним, але колекція розповідає повнішу історію;
- Фотографи часто стикаються з етичними дилемами, балансуючи між потребою документувати та ризиком використання;

- Історичне значення цих візуальних історій неможливо переоцінити; вони формують наше розуміння конфліктів [47].

L. Frame [47] відзначає: «Візуальний сторітелінг мав дуже великий вплив під час Першої світової війни і зробив не тільки вагомий вклад у воєнний сторітелінг, але й значно підвищив роль жінок у суспільстві. Друковані засоби масовоїі інформації та фотографії відігравали важливу роль у поширенні інформації на рубежі двадцятого століття» [47]. Їх використання здається вражаючим під час Великої війни, коли, наприклад, велика кількість газет, комерційних фотографій, листівок і пропаганди поширювалася по всьому світу, щоб тримати населення в курсі.

У статті А. Сото [57] розповідається, що жінки виконували не бойові ролі під час Першої світової війни в США та Європі. Їхню присутність у війні, іноді не помічену, можна спостерігати через широкий спектр візуальної культури, яка поширювалася в роки Великої війни. Фотографії, листівки та пропаганда показують різні виміри жіночої особистості в цей період.

«Крім того, що образ країни та чоловіків-солдатів підкреслював єдність національної ідентичності, візуальні репрезентації війни також спиралися на жіночі образи. Водночас війна відкрила нові можливості для отримання освіти, працевлаштування та державної служби для жінок у країні та за кордоном, виконуючи обов’язки медсестер, стенографісток, фабричних робітниць, виробників продуктів харчування тощо. Склад різних типів візуальної культури з використанням жіночих моделей, особливо в пропаганді, відображає цей перехід», – зазначає А. Сото [57].

«Друга лінія оборони» складається з основного сюжету, розділеного на чотири теми. Кожен уривок пропонує певний погляда бо роль, яку я визначила, щоб зрозуміти жіночі образи під час Першої світової війни: Батьківщина, цілительки, музи та годувальниці. «Кожен уривок складається з основного аргументу, представленого шляхом порівняльного аналізу різних візуальних ресурсів. Це створює відчуття «інтерактивного музею», де в кожній галереї користувач не може лише спостерігати за візуальною культурою, а й

маніпулювати зображеннями та навчатися через контраст між візуальним і письмовим вмістом», – пише А. Сото [57].

Перша світова війна збіглася з народженням фільму, який дозволив захоплююче, здавалося б, «справжнє» враження від лінії фронту для мирних жителів далеко від нього. «Зображення окопної війни, мерехтливі сцени маршу військ у ранніх документальних фільмах і страждання солдатів інформували загальну думку. Фільм 1931 року «Франкенштейн» з Борисом Карлоффом у ролі однойменного лікаря-монстра «відобразив досвід і спогади про поле битви Першої світової війни та її наслідки – людей, понівечених, а потім знову зібраних», – розповідає А. Валлентайн у своїй статті [59].

Хороша журналістика – це важка робота і в найкращі часи. Журналісти покладаються на свою підготовку та стандарти, щоб подолати труднощі і донести новини, які є точними та неупередженими. Але коли буденне життя стикається з військовим конфліктом, стає дуже важко дотримуватись стандартів та займати нейтральну сторону. Р. Говард у своїй книзі «Чутлива до конфліктів журналістика» («Conflict sensitive journalism») [50] говорить так: «У цьому полягає традиційна роль журналістики – давати можливість громадськості приймати добре проінформовані рішення. Однак, коли суспільству загрожує насильницьким конфліктом, журналістика стикається з більшими труднощами. Протиборчі сторони прагнуть контролювати засоби масової інформації. Інформація може бути недостовірною або піддаватися цензурі. Існує особистий ризик. Але саме в цей час хороша журналістика є найбільш важливою» [50].

«Конфлікт – це неоднозначне поняття, яке набуває різного значення для різних груп і в різних контекстах. Зокрема, конфлікт, як правило, розуміється як негативне явище, синонім насильства. Але насильство і конфлікт не є синонімами. Насильство є проявом конфлікту тому соціальні науковці прийняли ширший і позитивніший підхід до розуміння конфлікту. Згідно з цим підходом конфлікт розглядається як природне багатовимірне явище, яке зазвичай свідчить про змін у суспільстві», – зазначає П. Пані [54].

У словнику «Конфліктно-чутлива журналістика» за редакцією Н. Виговської, Ю. Любченко, та К. Сіріньок-Долгарьовою подано таке тлумачення: «Конфліктно-чутлива журналістика – це журналістика, яка, дотримуючись професійних стандартів, точно і неупереджено висвітлює події і процеси, пов'язані з конфліктом, коректно, вживаючи нейтральну, «чутливу» лексику. Також синонімічно використовується термін «миротворча журналістика». Така журналістика вимагає від журналістів додаткових знань і вмінь, аби давати змогу громадськості приймати обґрунтовані рішення. Журналіст має краще розуміти, що викликає конфлікт, як конфлікт розвивається і завершується; вміти вишукувати корені конфлікту і шукати способи його залагодження. Враховуючи цю інформацію у своїй роботі, журналіст може сприяти погашенню конфлікту або навпаки» [2].

Суданський онлайн-сервіс правосуддя зазначає: «Конфліктно-чутлива журналістика – це практика, яка дає змогу журналістам бути обізнаними та чутливими до наслідків репортажів у/про постраждалі від конфлікту райони. Це передбачає розгляд безпеки джерел, можливості впливу на перебіг конфлікту та можливості будь-якої упередженості в звітах» [58].

Конфліктна журналістика може допомогти надати точну, неупереджену та вичерпну інформацію про поточний конфлікт, що може допомогти прийняти рішення всіма залученими сторонами. Чутливість до конфліктів не тільки дозволяє журналістам висвітлювати ситуацію таким чином, щоб допомогти широкій громадськості краще зрозуміти ситуацію, але часто також може підвищити обізнаність про людську ціну конфлікту та необхідність мирного вирішення. Конфліктна журналістика має вирішальне значення для висвітлення конфліктів, оскільки вона сприяє конструктивному діалогу між усіма сторонами конфлікту, водночас надаючи платформу для постраждалих, щоб поділитися своїми історіями. Крім того, це може допомогти запобігти подальшій ескалації конфлікту та захистити вразливі групи населення [58].

Зображення життя людей у контексті конфлікту стає ключовим аспектом висвітлення соціальної тематики в медіа під час війни. М. Рожило та

П. Заболотна у своїй праці «Особливості роботи журналіста з соціально-чутливими темами в медіа в медіа під час війни (на прикладі людей із порушеним слухом)» [6] зазначають, що робота з такою тематикою може бути важливою з кількох причин:

1. Інформування громадськості. ЗМІ відіграють ключову роль у висвітленні подій на фронті та в зонах конфлікту. Передача точної й об'єктивної інформації про можливі дії в різних ситуаціях допомагає людям краще розуміти те, що відбувається, та приймати більш усвідомлені рішення для свого порятунку або захисту співгромадян.

2. Привертання уваги до нагальної проблеми. Журналісти можуть використовувати свої платформи для привернення уваги до потреб постраждалих від війни та організації збору гуманітарної допомоги. Це сприяє покращенню умов життя людей, які опинилися у складних обставинах через воєнні дії.

3. Підтримка людей, які постраждали від війни. ЗМІ можуть підтримати людей, постраждалих від війни, висвітлюючи їхні історії та проблеми, а також надаючи інформацію про можливі шляхи вирішення цих труднощів.

4. Збільшення національної єдності. Висвітлюючи різні точки зору та думки різних груп населення, а також розповідаючи про успіхи та перемоги в зоні бойових дій, журналісти сприяють формуванню атмосфери взаєморозуміння і взаємодії, що зміцнює національну єдність і стабільність у країні.

5. Захист прав людини. Журналісти можуть виконувати роль захисників, виявляючи порушення прав людини під час війни та привертаючи увагу до цих проблем [6].

Чутливий до конфлікту журналіст застосовує аналіз конфлікту та шукає нові голоси та нові ідеї щодо конфлікту. Він повідомляє про те, хто намагається вирішити конфлікт, уважно придивляється до всіх сторін і повідомляє про те, як вирішувалися інші конфлікти. як вирішувалися інші конфлікти. Р. Говард [50]

впевнений, що чутливий до конфліктів журналіст не стає на чийсь бік, а бере участь у пошуку рішень. Конфліктно-чутливий журналіст не займає жодної сторони, а бере участь у пошуку рішень. Конфліктно-чутливі журналісти ретельно добирають слова.

Р. Говард [50] виділяє вісім основних пунктів для конфліктно-чутливої журналістики:

1. Уникати висвітлення конфлікту як такого, що складається з двох протилежних сторін. Варто підійти з іншого боку: зачеплені інтереси та їхні історії, думки та цілі. Інтерв'ю торговців, які постраждали від загального страйку, робітників, які не можуть працювати, біженців, які хочуть припинити насильство тощо.

2. Уникати визначення конфлікту, завжди цитуючи лідерів, які висувають знайомі вимоги. Виходити за межі «еліт». Передавати слова звичайних людей, які можуть висловлювати думки, що поділяються багатьма.

3. Уникати повідомлень лише про те, що розділяє сторони конфлікту. Варто ставити протилежним сторонам питання, які можуть виявити спільні точки дотику. Повідомляти про інтереси або цілі, які вони можуть поділяти.

4. Уникати постійного фокусування на стражданнях і страхах лише однієї сторони. Ставитись до страждання всіх сторін.

5. Уникати таких слів, як «спустошений», «трагедія», «терор», щоб описати те, що було зроблено з однією групою. Такі слова ставлять репортера на один бік. Треба цитувати когось іншого, хто використовує ці слова.

6. Уникати емоційних і неточних слів. Вбивство - це вбивство глави держави і нікого іншого. Різанина – це навмисне вбивство невинних, беззбройних цивільних осіб. Солдатів і поліцейських не вбивають. Геноцид - це вбивство цілого народу.

7. Уникати таких слів, як терорист, екстреміст чи фанатик. Ці слова стають на чийсь бік, роблять іншу сторону такою, з якою неможливо вести переговори.

8. Не перетворювати думку на факт. Якщо хтось щось стверджує, назвати його ім'я, щоб це була його думка.

9. Не чекати, поки лідери однієї сторони запропонують рішення. Варто вивчати ідеї миру ідеї миру, звідки б вони не надходили [50].

«Хороша журналістика має бути точною, неупередженою, збалансованою і відповідальною: Точність + неупередженість + відповідальність = надійність. Надійність зводиться до нашої власної надійності. Довіра до нас як до ЗМІ під час конфлікту - це наша валюта... якщо ми зруйнуємо цю довіру, у нас не залишиться нічого, і ми можемо ми можемо просто припинити виконувати свою роботу. Ми повинні заслужити довіру, а потім підтримувати її», – відзначає Р. Говард [50].

У своїй праці про конфліктно-чутливу журналістику Р. Говард [50] окреслив обов'язки, які несуть журналісти при висвітленні конфлікту. Вони включають в себе:

- Обов'язок розуміти конфлікт;
- Обов'язок висвітлювати конфлікт чесно;
- Обов'язок висвітлювати передумови та причини конфліктів;
- Обов'язок представляти людську сторону;
- Обов'язок повідомляти про мирні зусилля
- Обов'язок визнавати наш вплив [50].

Висвітлення війни, що супроводжується значними людськими жертвами, неможливе без повідомлення про факти загибелі людей. Комісія з журналістської етики випустила рекомендації щодо висвітлення смертей під час війни:

1. Перед тим як подавати інформацію аудиторії, журналісти повинні чітко визначити мету матеріалу: інформувати, впливати на емоції, допомагати чи шокувати? Відео та фотографії можуть слугувати доказами воєнних злочинів і грубих порушень прав людини, скоєних російськими військовими. У таких випадках використання зображень загиблих є виправданим, якщо його мета – донести інформацію про злочини та сприяти притягненню винних до відповідальності.

2. Ту саму інформацію можна подати по-різному. Розповідаючи про жертв війни, журналісти повинні не лише констатувати факти, але й надавати аудиторії ширший контекст. Наприклад, пояснити, чому це сталося, як можуть бути покарані винні, що вже робиться для цього та як можна допомогти. Такий підхід демонструє турботу про аудиторію, уникаючи маніпуляції її емоціями.

3. Повідомляти про загибель людини до того, як про це дізнаються її рідні, є неетичним. Якщо немає впевненості, що близькі загиблого вже отримали трагічну звістку, варто уникати публікації зображень загиблих у крупному плані. Не треба розголошувати ім'я та прізвище загиблого до офіційного повідомлення родичам.

4. Використовувати коректну лексику: замість слів «трупи» чи «мертві» обирайте «тіла», «загиблі» або «вбиті» люди. У матеріалах уникайти емоційно забарвлених висловів і використовувати факти і контекст.

5. Обдумано підходити до використання фото та відео із зображенням убитих. Уникайти надмірного використання ілюстрацій і відеоматеріалів, які показують наслідки насильства крупним планом: кров, тіла жертв чи їхні останні хвилини життя. У багатьох випадках доцільно приховувати такі зображення в онлайн-медіа, надаючи користувачам можливість самостійно вирішити, чи переглядати їх, через натискання на посилання.

6. Багато українських медіа використовують контент із соціальних мереж, зокрема матеріали, що стосуються загибелі людей. Однак публікувати фото та відео з таких джерел без перевірки є неприпустимим. Журналісти повинні звертатися до офіційних або інших надійних джерел, таких як поліція, місцева влада, військова адміністрація, Міністерство оборони, родичі чи колеги загиблого, для підтвердження факту загибелі. Якщо перевірка інформації в умовах війни є неможливою, це слід чітко зазначити у матеріалі.

7. Менше – краще. Варто уникати публікації великої кількості фото з різних ракурсів, які стосуються однієї й тієї ж новини про загибель людини чи групи людей. У більшості випадків достатньо однієї ілюстрації.

8. Кожна людина заслуговує на повагу й гідність навіть після смерті. Фото та відео, що показують відсутність одягу, поранення, каліцтва чи фізіологічні подробиці крупним планом, не повинні дозволяти ідентифікувати конкретну особу. Журналіст завжди має альтернативні способи висвітлення трагедії, дотримуючись меж професійної етики.

9. Багато українців активно переглядають і поширюють фото та відео із зображенням загиблих російських військових крупним планом. Однак подібний контент може мати негативний вплив на частину аудиторії, зокрема на неповнолітніх. Тому журналістам варто шукати інші способи висвітлення масових втрат російської армії в Україні.

10. Уникайти сенсаційності та клікбейту в заголовках, таких як: «Вулиці вкриті трупами: шокуючі кадри звірств окупантів, 18+». Не варто також нагнітати негатив у супровідному контексті. В українських онлайн-медіа часто використовують практику додавання посилань на схожі новини чи матеріали. Наприклад, новину про поховання бійця ЗСУ можуть доповнити посиланнями на інші повідомлення про похорони військових у цьому регіоні чи про трагічну загибель мирних мешканців. Такий підхід може знецінити трагедію, перетворюючи загиблу людину з унікальної особистості на частину статистики, створити відчуття «конвеєра смерті» та посилити безпорадність у читачів.

11. Не використовувати архівні фотографії чи відео з зображенням загиблих, які можна впізнати, щоб ілюструвати нинішні події. Поважайте почуття родичів, які знову і знову будуть бачити своїх загиблих близьких [30].

Суданський онлайн-сервіс правосуддя створив практичні поради щодо повідомлення про конфлікт:

- Опитуйте людей, які постраждали від конфлікту. надати пріоритет особистій безпеці профілювати миротворців і розширювати пошук рішень
- Висвітлювати мирні процеси та угоди Допоможіть людям зрозуміти цінності один одного
- Ставте однакові питання всім сторонам Проводьте спільні інтерв’ю, коли люди з протилежних груп опитуються разом

- Поміняйтеся питаннями у випадках, коли журналіст просить членів конфліктуючих груп придумати питання, які вони хотіли б поставити членам іншої групи
- Майте на увазі важливість співпраці між редакціями у висвітленні конфліктів Уникайте сенсаційної або неточної мови
- Уникайте таких простих ярликів, як «насильство чорних проти чорних»
- Питання підходів до конфлікту
- Виходьте за межі звичайних підозрюваних: «Частиною того, щоб бути надійним постачальником інформації, є не пропаганда того, що має статися, а розкриття того, що може статися, включаючи мир» [58].

Але під час військового конфлікту поле бою знаходиться не тільки в реальному житті, але й в медійному. М. Кіца, Г. Свинаренко у своєму досліджені вказали: «Сьогодні жодна країна світу не зможе захистити себе, використовуючи лише військово-технічні засоби. Забезпечення безпеки громадян досягається за допомогою військових, політичних, економічних, інформаційних та інших заходів. Інформаційна війна, грамотно поєднана з іншими засобами, є невід'ємною складовою ведення зовнішньої та внутрішньої політики успішних держав» [22]. Інформаційна війна завжди відбувається паралельно, а інколи продовжується і після завершення військового конфлікту. П. Зінгер у своєму дослідженні «Перемога у війні слів: інформаційна війна в Авганістані» («Winning the War of Words: Information Warfarein Afghanistan») [56] зазначає, що інформаційна війна – це наступальне та оборонне використання інформації та інформаційних систем для заперечення, використання, псування або знищення знань, комунікацій, перцептивного доступу та процесів противника. Він призначений для отримання майже безкоштовних переваг над супротивниками. Це може бути доповненням або заміною традиційних військових дій. До сфери інформаційної війни відносяться психологічні операції, спрямовані на вплив на ставлення та поведінку супротивників, впливаючи на досягнення політичних і

військових цілей. Зокрема, вони спрямовані на підрив волі населення та солдатів на полі, а також влади командування.

Але саме поняття «інформаційна війна» має сучасне походження. Воно з'явилося в середині80-х років 20 сторіччя. М. Кіца, Г. Свинаренко [22] зазначають, що передумовами цього стали нові завдання Збройних Сил США після закінчення «холодної війни». «Його виникнення стало результатом роботи групи американських теоретиків, які займаються військовими проблемами. Популярним цей термін став після проведення операції «Буря в пустелі» у 1991 р. в Іраку, де нові інформаційні технології вперше застосували у військових цілях», - зазначають дослідниці [22].

А. Пащенко у своїй праці «Методи та складові сучасної інформаційної війни, вивчення її впливу на свідомість та поведінку людей» [25] виділив основні специфічні риси, які притаманні інформаційній війні:

– у ході інформаційної війни відбувається нав'язування «своїх» цілей;

– як засоби доведення керуючого впливу до масових аудиторій використовуються ЗМІ, Інтернет та інші канали передачі інформації;

– в операціях інформаційної війни широко використовується фальсифікована інформація;

– в операціях інформаційної війни не задіяні методи, що використовуються в інших формах;

– боротьби, такі як фізична шкода, залякування, психотропні речовини і т. д. [25].

М. Бліхар та Ю. Мельник у своїй статті «Правові засади інформаційної протидії в умовах воєнного стану» [1] діляться, що основними об'єктами спрямування інформаційної війни є інформаційні ресурси, засоби масової інформації, комп'ютерні програми, система зв'язку та емоційний стан людини. Відповідно, за об'єктами впливу інформаційна зброя поділяється на класи:

1) інформаційно-технічна – зброя, що впливає на цивільну, державну та військову інформаційну інфраструктуру;

2) інформаційно-психологічна – зброя, що впливає на морально-психологічний стан окремої людини, групи людей і суспільства в цілому.

Я. Короход у статті «Інформаційна війна як основна загроза інформаційній безпеці держави: поняття, форми і методи веденню» [21] дослідила, що існує сім основних форм інформаційної війни. Розглянемо детальніше кожну форму:

1) Розвідувально-інформаційна війна (вторгнення та стеження за допомогою датчиків та сенсорів);

2) Війна в сфері управління військами (має за мету позбавити війська супротивника центрів управління);

3) Мережева війна (передбачає вплив на громадську думку за допомогою пропаганди, втручання в діяльність ЗМІ і т.д.);

4) Психологічна війна (головна мета вплинути та змінити свідомість громадян);

5) Економічна інформаційна війна (інформаційна блокада);

6) «Хакер війна» (передбачає проникнення в комп'ютерні мережі, бази данний за допомогою вірусів і т.д.);

7) «Кібервійна» (зосереджена виключно на конфлікті між збройними силами обох сторін та знищення їх інформаційної системи) [21].

Р. Моландер, Е. Ріділ та П. Вілсон у своїй книзі «Статегічна інформаційна війна. Нове обличчя війни» («Strategic information warfare. A new face of war») [52] виділяють такі основні риси стратегії інформаційної війни:

1) Низька початкова вартість: на відміну від традиційних технологій зброї, розробка інформаційних методів не потребує значних фінансових ресурсів чи державного спонсорства. Єдиними передумовами можуть бути знання інформаційних систем і доступ до важливих мереж.

2) Розмиті традиційні кордони: традиційні відмінності – суспільні та приватні інтереси, войовнича чи злочинна поведінка – і географічні кордони, як-от кордони між націями, визначені історично, ускладнюються зростаючою взаємодією всередині інформаційної інфраструктури.

3) Розширення ролі в управлінні прийняттям: нові методи, засновані на інформації, можуть суттєво збільшити силу обману та діяльності з маніпулювання зображеннями, різко ускладнюючи зусилля уряду з формування політичної підтримки ініціатив, пов'язаних із безпекою.

4) Новий виклик стратегічної розвідки: погано вивчені стратегічні слабкі місця та цілі інформаційної війни знижують ефективність класичних методів збору та аналізу розвідданих. Можливо, доведеться розробити нову область аналізу, зосереджену на стратегічних інформаційних війнах.

5) Великі проблеми з тактичним попередженням і оцінкою атак: наразі не існує адекватної системи тактичного попередження, яка б розрізняла стратегічні атаки інформаційної війни та інші види діяльності в кібер просторі, включаючи шпигунство чи нещасні випадки.

6) Складність створення та підтримки коаліцій: залежність від коаліцій, ймовірно, посилить уразливість систем безпеки всіх партнерів до стратегічних атак інформаційної війни, надаючи опонентам непропорційну стратегічну перевагу.

7) Вразливість батьківщини США: інформаційні методи роблять географічну відстань неважливою; Враховуючи все більшу залежніст економіки та суспільства США від високопродуктивної мережевої інформаційної інфраструктури, перед потенційними супротивниками, озброєними інформаційною війною, постає новий набір прибуткових стратегічних цілей [52].

Р. Моландер, Е. Ріділ та П. Вілсон [13] зазначають, що особливості та ймовірні наслідки стратегічної інформаційної війни вказують на основний висновок: ключові припущення національної військової стратегії є застарілими та неадекватними для протистояння загрозі, яку становлять стратегічні інформаційні війни [52].

Військовий сторітелінг в Афганістані був потужним інструментом впливу на суспільне сприйняття конфлікту. Під час радянсько-афганської війни і в сучасному конфлікті з «Талібаном» різні сторони використовували історії для

формування громадської думки та мобілізації підтримки. США та союзники розповідали історії про захист прав і відновлення, щоб виправдати свою присутність і отримати підтримку світової спільноти. «Талібан» створював контр наратив про «захист традицій» і стверджував, що західні сили загрожують культурі країни. Особисті історії афганців і військових, поширені через соціальні медіа, викликали емоційний відгук, впливаючи на міжнародну думку та підвищуючи політичний тиск на учасників конфлікту.

Г. Уайлсміт, старший продюсер «ABC» [60], у своєму дослідженні стверджує, що оскільки висвітлення Афганської війни в ЗМІ стає все більш негативним, уряди Сполучених Штатів, Сполученого Королівства та Австралії постійно коригують свої наративні рамки щодо того, що є «прогресом», тоді як «перемога» є термін стає неактуальним, як це було під час війни в Іраку. «Більше та кращої журналістики. Проста формула, але важлива, якщо журналісти хочуть засвоїти уроки перших війн 21 століття», – зазначає Г. Уайлсміт [60].

Дослідження сторітелінгу під час військових конфліктів підтвердило його ключову роль у формуванні наративів, які впливають на громадську думку, підтримують моральний дух суспільства та мобілізують міжнародну спільноту. У воєнний час сторітелінг виступає не лише способом передачі фактів, але й засобом створення емоційного зв’язку з аудиторією, допомагаючи донести реалії конфлікту через людські історії, символізм і культурні коди. Сторітелінг у контексті інформаційних воєн стає інструментом протидії дезінформації та формування позитивного іміджу країни. Приклади використання сторітелінгу під час конфліктів в інших країнах показали, що емоційні наративи допомагають привернути увагу міжнародної спільноти, залучити гуманітарну підтримку та підтримати опір агресора. Український досвід доводить, що сторителінг став кількістю елементів інформаційного фронту. Завдяки правдивим історіям, зосередженню на героїзмі, визнаннях і гуманітарній складовій війні, українські медіа створюють сильні наративи, які не лише об’єднують внутрішню аудиторію, а й формують міжнародну підтримку. Таким чином, сторінка у

воєнний час є потужним інструментом боротьби за правду, свободу та збереження національної ідентичності.

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА У ФОРМУВАННІ СТОРІТЕЛІНГУ ВОЄННОГО ЧАСУ

2.1 Програма на НТН: специфіка подачі історій про війну

«Бачення чужої трагедії переросло у світоглядні зміни в Америці: фото з похорону вбитого у 1955 році темношкірого 14-річного хлопця Емета Тіля в труні, якого викрали і катували в Міссісіпі, показало світові більше, ніж його понівечене тіло. Фото привернуло увагу не лише до расизму у США, варварства самосуду, а й до недосконалості тогочасної демократії. Якщо говорити про український контекст, то поки українська війна найбільш документована війна у світі. В історії ніколи не було стільки фіксування взагалі. Всі ми, завдяки технічним можливостям, можемо бути не лише свідками війни, а й тими хто фіксує її. Ця війна є дуже візуальною і вона підіймає багато етичних, історичних, соціальних питань», – зазначив Б. Шумилович на лекції «Образи війни: чому важливо дивитися на війну?» [23].

Українське телебачення відіграє важливу роль у висвітленні подій війни, формуючи як внутрішній, так і міжнародний інформаційний наратив. Особливу увагу привертають програми та новинні сюжети, які розповідають історії людей та військових, які використовують емоційно заряджені сюжети для формування стійкого українського наративу в умовах інформаційного протистояння.

Телеканал «НТН» було засновано 1 листопада 2004 року. Головний салоган каналу «найкращі детективи світу», адже головним контентом були детективні серіали та програма «Свідок». Після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року в етері телеканалу цілодобово транслювався інформаційний марафон «Єдині новини». З 18 квітня 2022 року телеканал поновив власне мовлення [29].

«НТН» створив програму «Історії війни», яка виходила з квітня 2022 року по травень 2023 року . Програма транслювалась на телеканалі «НТН» три рази на тиждень, щопонеділка, щосереди та щоп’ятниці о 19:00. Середня тривалість

випуску складала 20 хвилин і містила реальні історії конкретних людей, сімей чи військових. За увесь час виходу програми в ефір було випущено 146 випусків. Ми детально розглянемо випуски, які виходили у квітні та травні 2022 року.

Перший випуск [27] вийшов в ефірі 27 квітня 2022 року, його хронометраж 17 хвилин 46 секунд. Випуск містить історії двох родин, які намагалися врятуватись від ворожої техніки під час перших днів повномасштабного вторгнення. Перша історія про Діану Омеленко та її родину. Трагічна історія, як вона разом з чоловіком та матір'ю намагались виїхати з Чернігова, але потрапили під російський танк та як їм довелося покинути в лісі поранену матір та рятуватись свої життя. Жахливі подробиці тих подій розповідаються від першої особи самою Діаною, історія була подана у форматі телефонної зйомки, що додає ефекту ніби дівчина просто розповідає історію близькій людині, як показано на рис. 2.1.1.

Рис. 2.1.1. Герой розповідає свою історію.

Також до розповіді були додані архівні фотографії родини та відеоматеріал наступу російських танків на Чернігівщині. Друга історія про сім'ю з Сумщини, які йшли трасою та потрапили під колону російських танків. 15-ти річний Іван разом з матір'ю розповідають як вони опинились під танками, як хлопець

втратив ногу та як загинув їхній батько. Історія розповідається від першої особи, проте головних герої двоє Іван та його мама. Формат подачі історії телефонна зйомка. Але також грає роль локація, адже розповідь хлопця була знята в лікарні і глядачі могли побачити, що сталося з хлопцем і, які наслідки принесла війна для цієї родини. Також для кращого розуміння історії були вставлені архівні фотографії та відеоматеріал родини. Між історіями було включено відеоряд з російськими танками, які наїжджають на автомобілі мирного населення та як російські війська розстрілюють автомобілі. Поверх відеоряду закадровий голос ведучого, який розповідає що та де це сталося. Протягом усього випуску на фоні грає сумна та напружена мелодія, яка додає співчутливої атмосфери.

«Історії війни. Випуск за 29.04.2022» [10] – другий випуск програми, його хронометраж 16 хвилин 57 секунд. Випуск містить три історії. Перша оповідь присвячена Ірині Фількиної більш відома, як «жінка з червоним манікюром». Ця фотографія розлетілась по усіх світових ЗМІ та стала символом трагедії, яка сталося на Київщині. Розповідь ведеться від третьої особи, а саме ведучого та доньки загиблої. Історія розповідає про життя Ірини, її волонтерську роботу на початку повномасштабного вторгнення. Донька розповіла історії тих події, які їй розповідала її мати. Паралельно з розповіддю були показані фотографії та пости жінки в соціальних мережах та власного архіву, також були продемонстрували жахливі кадри наслідків захоплення російськими військами міста Буча. Після чого показали реакцію зірок, зокрема Ольги Полякової на цю жахливу трагедію. Оповідь ведучого була додана закадровим текстом поверх транслювання фотографій, а розповідь доньки була у форматі відео дзвінка.

Друга історія це була оповідь про перші дні війни та як втратила матір через війну української акторки Ольги Сумської, також були показані фотографії з залізничного вокзалу, коли тисячі мирних жителів намагалися евакуюватися, ця фотографія також була опублікована у більшості світових ЗМІ. Були додані архівні фотографії та відеоматеріал прильотів та їх наслідків – це демонстрація катастрофи яку принесла з собою армія РФ. Розповідь велась від першої особи та у форматі відео дзвінка. Третя історія про дівчину Марину Головньову, яка

двадцять дві дні перебувала в блокованому Маріуполі. Марина розповідає про те як жило місто без світла, опалення, вони та зв'язку. Як вона пережила масовані бомбардування та складну евакуацію з міста. Історія розповідалась від першого лиця у форматі відео дзвінка. Також був доданий відеоряд з колонами ворожої техніки, авіа удари по місту, архівними відео з підвалів де переховувались місцеві жителі та страшні фотографії на, яких показано на що перетворилися райони міста Маріуполь. Протягом усього випуску на фоні грає сумна та напружена мелодія, яка додає співчутливої атмосфери.

«Історії війни. Випуск за 02.05.2022»[11] – третій випуск програми його хронометраж 16 хвилин 43 секунди. Випуск містить три історії. Перша історія розповідає про Сергія Перебийніс, який перед початком війни поїхав провідати свою матір на Донбасі, а поті з новин дізнався про загибель дружини та дітей в Ірпіні вони намагалися евакуюватися, але потрапили під масований обстріл. Сергій оповідає від першої особи та у форматі відео дзвінка. До розповіді були додані архівні фотографії родини. Також показали жахливі кадри з Ірпіня та людей, які там загинули (через жорстокість та моральні принципи фотографії тіл були розмиті). Було вставлено відеоряд з оперативних зйомок правоохоронних органів та військових і документували наслідки ударів.

Друга історія була про Ольгу Демідову мешканку Маріуполя. Історія розказана від першої особи та у форматі відео дзвінку. Жінка розповідає про життя Маріуполя та як вона там виживала разом зі свої сином. Історія містить багато архівних відео про життя мирних жителів в оточеному Маріуполі. Кадри прямих влучень у багатоповерхівки, розтрощені машини та мешканці, які намагались вижити. Але також Діана від третьої особи розповіла історію чоловіка (ім'я невідоме), який вкрав у свого сусіда машину та вивіз Діану з сином та ще чотирьох людей з оточеного Маріуполя. Третя історія розповідає про Марину, яка після початку повномасштабного вторгнення разом з дітьми виїхала до Польщі. Історія від першого лиця та у форматі блогу. Жінка розповідає про життя у таборі для вимушено переміщених людей з України, де проживають, як годують та чим вони займаються. Формат блогу дозволяє більше поринути в

атмосферу, який панує навколо та створює затишок в дуже. Були додані фотографії та відео з особистого архіву жінки. Марина разом з дітьми виїхала з Харкова тому були показані фотографії наслідків прильотів по Харкову.

«Історії війни. Випуск за 04.05.2022» [12] – це четвертий випуск програми його хронометраж 18 хвилин. Випуск містить три історії. Перша розповідь була про Северодонецьк та як люди намагались там вижити. Основна розповідь була від третьої особи, а саме ведучого, яки закадровим голосом розповідав про школу№18, як з перших днів повномасштабного вторгнення стала домом для багатьох людей та дітей міста, також від першого лиця у форматі телефонної зйомки були коментарі місцевих жителів про обстріли та як вони вижали у місті. До усіх коментарів були додані архівні фотографії людей та дітей з підвалів та бомбосховищ міста, також показали оперативну зйомку евакуації місцевих жителів.

Друга історія про Марину Наумець, яка загинула у Бучі. Фотографія хлопчика, який стоїть біля могили матері облетіла увесь світ. Про життя Марини розповіли від третьої особи ведучий: закадровим текстом та директор дитячого садка в якому працювала загибла. Емоційно підсилити історію змогли архівні фотографії родини. Третя історія розповідає про жіночу мужність. Інна Любимцева будучи вагітною півтора дня провела за кермом вивозячи свої дітей спід російських ракет. Вона також розповіла про свого чоловіка, який міг виїхати, але вирішив залишитись та захищати Україну. Історія розказана від першої особи у форматі влогу, де жінка не тільки показує свою історія, але й демонструє авто на якому вивозила дітей.

«Історії війни. Випуск за 06.05.2022» [13] – п’ятий випуск програми його 16 хвилин 13 секунд. Випуск містить три історії. Перша історія про мешканку Маріуполя Марину. Вона розповіла про жахливе життя в місті, про те як українські військові ділилися продуктами харчування з місцевими жителями та як двічі оминула смерть. Також розповіла про зникнення свого чоловіка, який займався гуманітарною допомого. Були показані архівні фотографії та відеоматеріал на якому видно в якому жахливо та побитому стані був Маріуполь,

розбиті будинки, розірвані дроти та багато тіл, які просто лежать по бічних сторонах дороги. Історія розповідалась від першої особи у форматі відео дзвінка. Друга історія розповіла від першого лиця ц форматі відео дзвінка Руслана Діордіященко мешканка Бучі. Вона разом з чоловіком десять днів перебували в підвалі свого будинку, після чого спробували виїхати. Після звільнення місти вони повернули до свого будинку і Руслана показала, який стан має будинок після того як там побували російські солдати. У випуск були включені архівні фотографії наслідків окупації міста армією ворога, не тільки будинку Руслани, але й усієї Бучі. Також відео з оперативної зйомки військових. Третя історія розповіла про власника готель в Болгарії Васелина Данова, яки прийняв внутрішньо переміщених осіб з України. Розповідь випущена у форматі влогу, який розповідає історії жінок, які виїхали, показує їх буденне життя та переживання.

«Історії війни. Випуск за 11.05.2022» [14] – шостий випуск хронометраж 15 хвилин 28 секунд. Випуск містить дві історії. Перша історія про те як на Київщині у самому епіцентрі військових подій опинився заслужений діяч мистецтв та народний артист України Ігор Поклад разом зі своєю родиною. Його дружина Світлана Поклад, розповіла вони намагаючись виїхати у безпечне місце опинились у самому епіцентрі військового наступу. Жінка розповіла, як вони чотирнадцять днів прожили у підвалі, як бачили висадку десантників у місті та гвинтокрили, які літали над будинками. Історія була розказана від першого лиця у форматі відео дзвінку. Також дала коментар українська акторка Ольга Сумська, яка була на постійному зв’язку з родиною Поклад. У випуск були додані архівні кадри, як над містом літали гвинтокрили, безпілотними, розривались снаряди та постійно лунали звуки автомата. Друга історія повністю пов’язана із першою, адже розказується про волонтера громадянина Казахстану Костянтина Кястусовича, який вивіз усю родину Поклад з місця бойових дій та ще понад двісті місцевих жителів. Костянтин розповів, що на початку повномасштабного вторгнення він вирішив виїхати в більш безпечне місце, але не встиг цього зробити адже до його машини прилетів снаряд, але на щастя він не розірвався. В

цей момент він зрозумів, що він повинен зробити, щось набагато більше, тому став вивозити людей з окупованих частин Київщини. До розповіді додали архівні відео з окупованих міст та наслідки перебування там російських військових. Історія розказана від першої особи у форматі відео дзвінка.

«Історії війни. Випуск за 13.05.2022» [15] – сьомий випуск програми його хронометраж 14 хвилин 7 секунд. Випуск містить три історії. Перша історія це відео щоденник школярки з Маріуполя Олени. Відео зняті на телефон показували, як палають будинки навпроти, наслідки обстрілів лікарні та як інші мешканці намагалися виїхати з міста, як показано на рис.2.1.2.

Рис. 2.1.2. Кадри знищеного будинку.

Дівчинка показала, де вони сплять, що вони їдять, яким «арт об'єктом» стали замуровані вікна в їхньому будинку. Друга історія розповідає жахливу трагедію сім'ї, яка намагалася виїхати з Чернігова. В машині були діти і їх машину майже впритул розстріляли з танка, вижити змогли лише двоє людей. Істрію від третьої особи розповідає мати загиблих дітей, яка чекала в іншому місті своїх дітей та друзів. Оповідь була подана у форматі відео дзвінка, також були додані відеоматеріал та фотографії з архіву сім'ї , наприклад, з останнього дня народження загиблого хлопчика. Відео де пересуваються колони автомобілів

з місцевими мешканцям, авто після обстрілу з танку та багато інших. Третя історія також є прикладом мужності та сили духу. Розповідь про Ірину Язову вона терапевт, яка під час початку ворожого наступу була на виклику, а над будинком навпроти почали літати гвинтокрили. В цей момент її життя повністю змінилось, вона почала допомагати всім людям у Бучі, яким потрібна була медична допомога. Ірина розповіла історія, як перший раз у житті прийняла пологи. Історія розповідалась від першої особи та у форматі відео дзвінка. Оскільки події відбувались у Бучі, то були додані відео на яких можна було побачити в якому стані перебувало місто від час російської окупації і звичайно архівні фотографії жінки.

«Історії війни. Випуск за 16.05.2022» [16] – восьмий випуск програми його хронометраж 16 хвилин 30 секунд. Випуск містить три історії з Київщини. Перша розповідає про трагедію чоловіка Ігора (прізвище не вказано) у якого в один момент не стало усіє сім'ї. Розповідь була від першої особи і була у форматі репортажу. Відео з місця подій де показали наслідки вибуху, зруйнований будинок де під завали загинула дружина, та залишки автомобіля в якому згоріли діти разом зі своїми сім'ями. На відео можна було побачити, як відбувались рятувальні роботи та, як на допомогу приходи сусіди.

Друга історія – це відео щоденний Василя Редько, який щодня документував усі місця прильотів по будинках, спалені машини та танки російської армії. В кожному своєму відео чоловік показував «що таке руский мир». Також Василь розповів, як жило місто за час окупації міста Буча. Третя історія про виживання в Гастомелі розповіла Наталія Рябчук. Уся її родина бачили, як руйнують їх будинок, над містом літають гвинтокрили та постійні звуки вибухів. Жінка розповіла, наскільки важко було справлятися зі стресом її дітям, які навіть відмовлялись виходити з підвалу. Наталія та її родина стали свідками мародерства та знущань з боку російської армії. Розповідь велась від першої особи, самої Наталії та від третьої особи ведучого, який закадровим голосом доповнював історію жінки. Історія випущена у форматі інтерв'ю, також були додані коментарі дітей де вони розповіли про свої емоції, які вони

пережили. До розповіді були додані відеоматеріали з архіву де видно як над містом літати гвинтокрили та чутні вибухи. Також продемонстрували відео вилучені з відеокамер у будинках, на кадрах яких можна було чітко побачити, як російські війська виносять з квартир речі та погрожують місцевим жителям.

«Історії війни. Випуск за 18.05.2022» [17] – дев'ятий випуск програми його хронометраж 17 хвилин 6 секунд. Цей випуск був присвячений страшній Великодній трагедії в Одесі. Історія про влучання ракети в багатоповерхівку та загибель дружини, матері та тримісячної дитини облетіла усі світові медіа та стала символом жорсткості російської армії. Від третьої особи, а саме близької подруги родини Алли Корольової була розказана історія сім'ї у форматі відео дзвінка. Жінка розповіла про те якою була Валерія (дружина), як після початку повномасштабного вторгнення Валерія стала волонтером та допомагала постраждалим людям. До розповіді було додано архівні фотографії родини де вони були щасливими, також були показані кадри прильоту в багатоповерхівку, наслідки та похорон родини.

Героями другої історії стало молоде подружжя Литвинюків життя яких також забрала російська ракета, адже вони жили на поверх нижче. Їх тіла змогли знайти тільки через декілька днів. Історія від третьої особи розповіла сестра чоловіка Яна Кирилова у форматі відео дзвінка. Дівчина розповіла про те, якими вони були активними та допомагали іншим. Також дівчина розповіла, що у її брата були варіанти при будь-якому розвитку подій, але саме цей вони ніколи навіть не обговорювали. До історії були додані фотографії та відео з особистого архіву, також показали кадри оперативної зйомки під час рятувальної операції. У цьому випуску зробили добірку відео контенту на «життя дітей у підвалі». Багато відео де показано, як діти живуть, граються та навчаються у бомбосховищах і підвалах.

«Історії війни. Випуск за 23.05.2022» [18] – десятий випуск програми його хронометраж 12 хвилин 17 секунд. Випуск містить три історії. Перша історія розповідає про речі, які відомі багатьом українцям, коли вашу родину розкинуло по різним куточкам України та світу. Віра (прізвище не вказане) розповіла, як її

найрідніших людей розкидало по різним місцям через вторгнення. Сестра разом з командою по гандболу виїхали в Словаччину, мама перебуває в окупованій частині міста Ірпінь, а дочка відмовляється їхати за кордон в безпечне місце, бо не хоче залишати батька самого. До основного відеоряду били додані фотографії та відео зі зображення зруйнованих містечок Київщини та зруйновані мости. Розповідь йшла від першої особи у форматі віднодзвінка.

Друга історія розповідає як Оксана Перечосова разом зі своє дев'яти річною донькою евакуювались з Маріуполя. Також Оксана розповіла, що від їхньої квартири в Маріуполі залишились лише ключі та повністю втратився зв'язок з її матір'ю, яка залишилась в Маріуполі. Розповідь велась від першої особи у форматі інтерв'ю. Для більшої емоційної замученості були вставлені кадри зруйнованого Маріуполя та в'їзд російських танків у місто.

Третя історія розповідає про мешканку Херсону Олександру Поліщук, яка перетворила власний будинок у притулок для тварин. Ще до початку повномасштабного вторгнення Олександра допомагала тваринам у притулках, але після початку війни дуже багато тварин опинились на вилиці. Олександра почала допомагати їм, годувати та лікувати і згодом її власний будинок перетворився у притулок для тварин. Історія розказана від третьої особи, а саме ведучого, який за допомогою закадрового тексту розповів історію Олександри.

«Історії війни. Випуск за 25.25.2022» [19] – це одинадцятий випуск програми його хронометраж 15 хвилин 10 секунд. Випуск містить три історії. Перша історія показує трагічні подробиці прямого влучання авіабомби в будинок в Маріуполі. Дмитро Оселедько розповідає, що вони з матір'ю після початку повномасштабного вторгненя переїхали до приватного будинку материної подруги. Проте 10 березня в їх будинок влучила авіабомба. Хлопець розповів, як отямився і зрозумів, що немає ноги та зламане плече. Його матір та її подругу врятувати не вдалось, але хлопець намагався врятувати Софію, доньку материної подруги. Під час висвітлення історії були показані архівні фотографії та відео родини. Також були вставлені наслідки прильоту на яких видно вщент зруйнований будинок та поранення хлопця (кадри на яких крупним планом була

показана кров були розмиті з етичних міркувань). Історія була розказана від першої особи у форматі відео дзвінка, також був доданий коментар батька, в якому він розповів, які емоції він переживав коли дізнався про трагедію.

Друга історія розповіла про українську художницю Любов Панченко, яка будучи прикутою до ліжка виживала в окупованій Бучі. Жінка перебувала без їжі, а в середині березня до її двору прилетів снаряд. Не дивлячись на жах ситуації це врятувало художницю. Від вибуху в будинку утворилась дірка через яку змогла вибратись собака, яка змогла привести допомогу. Любов Панченко евакуювали до лікарні, але врятувати зморену голодом жінку не вдалось. Історію розповідають від третьої особи: племінниця Ірина Левченко та директор київського музею шістдесятників Олена Лодзинська у форматі відео дзвінка, ведучий за кадром. До історії були додані архівні фотографії художниці, де відображалось її життя та картини. Також показані кадри з відеокамер на яких видно як російські солдати переміщаються окупованим містом та кадри руйнувань міста. Від війни страждають не тільки люди, а й тварини.

Третя історія розповіла, як у зруйнованій Бородянці врятували кішку дістався з сьомого поверху зруйнованого будинку. Першими її виявили австралійські журналістика, які завдяки дрону знімали зруйноване місто. Після чого вони звернулись до волонтерів зоопатруля, які шукали шляхи для порятунку кішки. До операції долучили ДСНС, які допомогли дістати кішку з сьомого поверху зруйнованого будинку. Цю історію розповідають від першого обличчя у формі відео дзвінка: волонтер зоопатруля Денис Павлюченко та головний інспектор бучанського райуправління ДСНС Іван Мариць. Для більшого занурення у події були додані кадри оперативної зйомки, на яких показано як рятували кішку, як на рис.2.1.3.

Також були додані кадри міста Бородянка, де показано, як виглядає місто після обстрілів.

Рис. 2.1.3. Кадри з оперативної зйомки.

«Історія війни. Випуск за 27.25.2022» [20] – це дванадцятий випуск програми його хронометраж 15 хвилин 10 секунд. Випуск містить три історії. Перша історія розповідає про велику мужність та силу духу. Головною героїнею стала Яна Стебіна, яка розповіла про те як добиралась до Маріуполя де перебував її син та матір. Жінка в подробицях розповіла про свій шлях, про те як довелось пройти 18 російських блокпості та те, як їх автобус почали обстрілювати і жінка зазнала поранення. Потрапивши до міста, Яна переховувалась у підвалі багатоповерхового будинку в якому також ховались люди віком від 5 до 85 років. Зібравши команду з вісімнадцяти люде, вони пішки вирішили пробиратись через усе місто для порятунку. Історія розповідається від першої особи у форматі відео дзвінка. Були додані кадри із зруйнованого Маріуполя. Також показали архівні відеоматеріали Яни Стебіній на яких видно в яких умовах доводилося людям виживати у підвалах та, як жили мешканці оточеного Маріуполя. Потім були показані кадри вулиць Маріуполя де були тіла людей, які лежали на дорозі (кадри з тілами були розмиті з етичних міркувань).

Друга історія – це відео щоденник українського кінорежисера Сергія Судниченка. Це серія відео, які показували, як Сергій з матір'ю виживали у підвалі багатоповерхівки в Ірпіні. На відео показані умови в яких вони жили, як

виглядають вулиці міста. На відео можна було почути, як літають літаки, стріляють з автоматів та вибухають снаряди. Також на початку історії було вставлено багато відео, на яких можна було побачити, горять цілі будинки та, як відбуваються бої. У війни також є позитивні моменти, тому третя історія – це добірка відео на яких військовослужбовці в оригінальні способи роблять пропозицію своїм другим половинкам. Були використані відеоматеріали зняті героями та додали фотографії. Історії розказував ведучий у форматі закадрового тексту.

«Історії війни. Випуск 30.05.2022» [21] – тринадцятий випуск програми його хронометраж 15 хвилин 16 секунд. Понад 600 годин російські солдати тримали у заручниках працівників Чорнобильської атомної електростанції. Після дозволу 20 березня на ротацію персоналу Володимир Фальшовник та Сергій Маклюк, були одними з 46-ти добровольців. Чоловіки розповіли, що на ротацію довелося перепливати через Дніпро. Чоловіки розповіли, як їх доправляли до станції у супроводі російських солдатів. В який день Сергій почав помічати, що інших працівників по одному починають забирати, після чого їх усіх зачинили у кабінетах та приставили автоматчиків. Їм заборонили користуватися зв’зком, тому вони могли тільки чути, як російські солдати вибивають двері. Після того як їх випустили з від варти, чоловіки бачили, як ворожа армія складала награбоване. Ця історія містить кадри Чорнобильської атомної електростанції, кадри розграбованих кабінетів, які були зняті після звільнення атомної електростанції. Також показали кадри з камер відеоспостереження на яких видно, як солдати армії агресора переміщаються по території атомної електростанції. Для підвищення емоційного впливу були додані звуки сирен та радіаційного фону. Історії були розказані під першої особи у формі інтерв’ю.

Другу історію розповідає Ірина Кужель, якій вдалося евакоюватися разом з дворічним сином з оточеного Маріуполя. Жінка розповідє про жахливі бомбардування міста, одна бомб з яких потрапила до їхнього будинку. Після того, як вони перемістилися жити до підвалу, Ірина розповіла як в них був побудований бут разом з іншими мешканцями. Також жінка розповіла про свої

емоції коли їй довелось перший раз побачити неживе тіло або, якісь частини його частини. До історії були додані архівні фотографії та відеоматеріал самої Ірини на яких показано в яких умовах вони виживали у підвалі, що готували та як проводили час знаходячись під постійними обстрілами. Також були продемонстровані кадри зруйнованих районів міста, згорілих машин та як виглядають знищені вулиці. Були показані тіла, які просто лежали посеред дороги (особливо жорстокі кадри були розмиті з етичних міркувань).

Третю історію розповідає Антоніна Бузовецька з села Бородянка на Київщині. Дівчина ро розповіла пре те, яким селище було до початку повномасштабного вторгнення. Антоніна в усіх подробиця розповіла: як вони усієї родиною переховувались від обстрілів у підвалі, про те як на вулиці вони зустріли два ворожі танки та російських військових. Не маючи жодного зв'язку вони наважились виїхати з селища, проте дівчина ще довго не могла заходити у стрічку новин та читати статті про селище. Після повернення вона відзняла відео на яких видно на, що перетворилося селище. До історії були додані архівні фотографії та відеоматеріал самої Антоніни, на яких було показано життя у підвалі, кадри знищених домів та згорівші машини. Також були продемонстровані кадри з камер відеоспостереження, на яких можна побачити переміщення солдатів російської армії по селищу. Історія розказана від першої особи у форматі відео дзвінка.

«Історії війни» – це програма, яка не лише дозволила побачити війну без прикрас, але й дала змогу очевидцям подій, людям, які зазнали втрат висловитись і зробити так, аби їх голоси та історії були почуті. У програмі використовується особистісний та соціальний сторітелінг, адже кожен герой розповідає власну історії пережитого, або за них це роблять близькі люди. У великому обсязі використовуються архівні фотографії самих героїв – це допомагає усвідомити, що це звичайні люди, а не якісь герої коміксів. Прості люди, які мають неймовірну силу духу аби пережити окупацію, евакуюватися з міста яке оточене з усіх боків, допомагати пораненим людям та тваринам. Нажаль не всі історії мають щасливий кінець і багато людей загинуло від російської армії. Також

важливою частино програми є фільмування військових злочинів (прильоти по будинках, розстріляні машини, тіла, які просто лежать по бічних сторонах доріг і т.д.), які створювали ворожі солдати. Важливо зазначити, що програмі дотримуються правил показування смертей. Жодне фото або відео яке містить людське тіло не показує його обличчя, тобто не можна ідентифікувати особу. Також усі кадри, які містять кров або занадто жорстокі аби показувати чутливим людям були розмиті. Більшість історій показані у форматі відео дзвінка і це теж має вплив на аудиторі, адже складається відчуття ніби це просто близька тобі людина говорить з тобою і розповідає, що довелось пережити. Ведучий у своїх розповідях не мав жодних емоційних прикрас, що є дуже вадливим у висвітлені чутливих історій. Завдяки історіям очевидців, військових та волонтерів створюється правдива картина подій, яка дає змогу глядачам відчути себе безпосередніми свідками подій.

2.2 Контент «АрміяTV» як приклад військово-патріотичного сторітелінгу

У розпал війни особливу роль у медійному просторі відіграють спеціалізовані платформи, такі як «АрміяInform», спрямовані на військову аудиторію та громадян, які цікавляться подіями на фронті. «АрміяInform» [28] – це онлайн-медіа Міністерства оборони України, яке було створене у грудні 2018 року. На своїй основі воно має військове радіо «АрміяFM» та військове телебачення «АрміяTV». Цей телеканал виступає не лише джерелом оперативної інформації, але й потужним інструментом патріотичного виховання, підтримки бойового духу та популяризації героїчних історій українських військових. Особлива увага приділяється способам створення емоційного зв’язку між героями сюжетів і глядачами, а також впливу такого контенту на формування українського воєнного наративу в суспільстві та на міжнародній арені.

Під час війни на людей впливають не тільки реальні історії мирних жителів, але військових. З січня 2024 року на каналі «АрміяTV» почала виходити програма «Герої», головними героями якої стали українські військові. Вони

розповідають свої власні історії з поля бою, про те як змогли вижити в російському полоні та просто діляться своїми емоціями. Станом на листопад 2024 року було випущено 18 випусків середній хронометраж яких складає 18 хвилин.

Перший випуск програми «Запорізький месник: збив найбільшу кількість літаків у світі із ПЗРК» [7] вийшов 16 січня 2024 року, його хронометраж склав 12 хвилин 20секунд. У випуску розповідається про героя України Романа Гломба, який самостійно зміг збити 7 літаків із ПЗРК. У випуску розказується про його неймовірні успіхи на полі бою, також Роман розповідає цікаві історії з фронту, наприклад, як він пішов збивали російський літак без захисного спорядження просто у тапочках, бо в той день був дощ і він думав, що ніякої авіації не буде. Чоловік оповідає про важке поранення яке отримав та як його в цей момент підтримувала наречена, з якою вони разом проходять тяжкий шлях реабілітації. Історія розказується від першої особи у форматі інтерв'ю, також додаються коментарі від інструкторів з ПЗРК, які розповідають, враховуючи власний досвід, наскільки неймовірні досягнення здобув Роман. Для більшого проникнення історією Романа, до випуску були додані кадри з місця бою, були показані віртуальні стимулятори для тренувань та кадри як на містами літають ворожі літаки. Також були спеціально до зняти деякі сцени для того щоб глядач зміг повністю погрузитись в атмосферу поля бою. Також були використані архівні фотографії чоловіка. Показали промову та нагородження Романа Гломби званням «Герой України». Протягом випуску лунала музика, яка була напруженою, але в той же час додавала впевненості. Для подачі настрою використовувались крупні плани обличь героїв, тому в моменти коли їм було сумно можна було побачити, як на їх очах з'являлись сльози.

«Сам тримав позиції та знищував росіян: воїн ЗСУ провів у ворожому тилу 46 днів» [34] випуск вийшов в ефір 17 січня 2024 року, його хронометраж 14 хвилин 17 секунд. Історія про Володимира Гудім єдиного хто вижив і сам залишився тримати позиції під Бахмутом. Володимир розповів, що після восьмого дня перебування на позиції почав вести щоденник, роблячи в ньому

записи щодня. Які стан на полі бою , чи зміг він роздобути їжу та який в нього стан, це для того, щоб коли його знайшли на якому дні зупинився запис, тоді він і загинув. Чоловік розповідав, як не виходячи з окопу зміг знищити більше 10 солдатів російської армії, як отримав поранення, але не зміг отримати медичної допомоги та як він радів коли його знайшли наші хлопці. У випуску були використані спеціально відзняті кадри блокнота в якому Володимир робив записи і виносились цитати з нього, оперативні зйомки з місця бою та кадри ворожого наступу. Історія розповідалась від першої особи у форматі інтерв'ю, оскільки чоловік перебував на лікуванні, то на задньому плані можна було почути голоси медпрацівників, що додавало своєї атмосфери. Крупні кадри обличчя чоловіка, як він почав плакати згадуючи момент, коли його знайшли наші військові – це все змушує людей ще більше поринути в історію та відчути наскільки страшні часи переживають військові. Протягом випуску лунала музика, яка була напруженою, але в той же час додавала впевненості.

«Понад 100 км на підбитому гелікоптері евакуйовував поранених воїнів із Азовсталі: Євген Соловйов» [26] випуск вийшов 3 лютого 2024 року, його хронометраж 18 хвилин 04 секунди. Євген Соловйов – льотчик гвинтокрила, Герой України та головний герой випуску. Євген розповів по свою жагу до польотів, але спочатку він захоплювався літаками, в бік гвинтокрила він навіть не дивився. Але все змінилось під час першого польоту під час навчання в академії і тоді гвинтокрил став для Євгена жагою. Чоловік розповів про «забобони» льотчиків вертольота, наприклад перед кожним польотом обов'язково треба підійти до нього погладити і поговорити з ним та інші. Володимир Шлюхарчук – льотчик та командир екіпажу гелікоптера МІ-8, розповів, як вони разом у 2018 році літали до демократичної республіки Конго Африка у складі екіпажу миротворчої місії (доставка обладнання, продуктів харчування та першої необхідності). Їй довелось зробити аварійне приземлення на горі. Колесо зачепилось і це не дозволило гвинтокрилу впасти і всі вижили. Після потрапляння в лікарню Володимир Шлюхарчук розказав, що перед відправкою його донька дала йому іграшкового жирафа, який складається з двох

половинок, одну з яких він віддав Володимиру – цей жираф став для нього талісманом, який він бере з собою на кожне завдання. У березні 2022 року, коли Маріуполь був оточений з усіх боків російською армією, перед Євгеном стояла місія доставити бойові припаси, системи зв'язку та медикаменти. Військовий розповів, що було два варіанти або летіти і залишатись там, або одразу повертатись назад, але цього ніхто не рекомендував роби. Євген прийняв рішення повернутись і взяти з собою 20 поранених військових. На шляху назад гвинтокрил було підбито, але через малу відстань від землі всього 3 метри, не було можності посадити гвинтокрил, тому Євген намагався зробити усе можливе аби вибратись з облоги і пролетів на підбитому гвинтокрилі понад 100кілометрів. Ця історія розказана від першої особи у форматі інтерв'ю. Вставлені кадри оперативної зйомки з висадкою припасів та забирання тіл з собою змушують відчувати це страх і напругу. Були до зняті кадри з гвинтокрилом та «забобонами» льотчиків показує, що військові звичайні люди, яким теж інколи хочеться вірити в дива та надприродні сили. Також були додані кадри руйнування міста Маріуполь, які викликають великий спектр емоцій. Також були показані архівні відеоматеріали з миротворчої місії в Африці. Коментарі інших людей дозволяють подивитись на людину та історії в цілому з різних сторін і зробити власний висновок. Музика на фоні викликає напругу і гордість одночасно, що позитивно впливає на сприйняття усієї історії.

«Снайпер провів два дні на полі бою, отримав важке поранення, вижив та став Героєм України» [38] випуск вийшов 30 травня 2024 року. Істрія Дмитра Фінашина – це приклад неймовірної сили волі та великої жаги до життя. Під час бойового завдання під Солідаром група потрапила під ворожий обстріл, змогли вижити троє, але одного було поранено і було прийнято рішення його евакуювати. Намагаючись вибратись в руку Дмитра потрапляє куля та перебиває кіско після чого починається кровотеча. Але нажаль цього не вдалось зробити побратима, який пішов шукати воду знайшли російські солдати, вони загинули. Дмитро залишився один в полі з важким пораненням, він вже прийняв рішення, що буде помирати. Але згодом зрозумів, що він хоче жити і буде боротися до

кінця. Від шоку він почав бачити візуальні галюцинації, у вигляді інших військових з якими він міг говорити. За словами військового медика Ярий, таким чином його мозок намагався впоратись з болем і шоком від поранення малюючи в голові те, що він хотів побачити і це тримало усе тіло в тонусі. Ця історія розказана від першої особи у вигляді інтерв'ю, також інтерв'ю дав військовий медик Ярий. Головної особливістю даного сторітелінгу є намальована анімація, яка відображає усі подіє про які розповідав Дмитро і завдяки цьому прийому автори змогли візуалізувати галюцинації, які бачив військовий, як показано на рис.2.2.1.

Рис.2.2.1. Приклад анімації, для сторітелінгу».

Цей прийом допомагає глядачам на якийсь час опинитись на тому полі, коли навколо тебе повна тиша та наглядно побачити, як бажання жити може змінити твою свідомість. У випуску також були додані фотографії та відео після того як Дмитра знайшли та евакуювали. Музичний супровід доповнював ту тривогу, яку було відображено анімацією.

«Росіяни програли цю битву: Денис Дикий організував оборону і не дав росіянам взяти міста» [32] випуск вийшов 30 квітня 2024 року його хронометраж 17 хвилин 25 секунд. Ця історія про те як 91-ша окрема полкова підтримка не маючи важкої техніки змогли стримати російську армію на підкоді до міста

Охтирки Сумської області і не дали захопити місто. Це був звичайний інженерний полк, який на озброєнні мав лише звичайну стрілецьку зброю. Велику кількість мін та гранатомет. Але Під керуванням Дениса Дикого цього було достатньо аби не дати ворогу зайти в глиб країни. Але головними героями є не лише командир, але й місцеві мешканці міста Охтирки, які допомагали військовим чим могли, будували барикади, годували та вдягали. Денис Дикий став один з перших хто після початку повномасштабного вторгнення отримав звання Героя України. Як і в попередньому випуску тут була задіяна візуалізація певних подій за допомогою анімації. Це прийом дозволяє глибше поринути в ті події. Також в цьому випуску булл задіяно дуже багато відеоматеріалів з оперативних зйомок з поля бою. І як завжди музичний супровід добре доповнював войовничі настрої населення та військових.

«Спалили дев’ять танків росіян: Рота Сергія Пономаренка у бій проти 20 російських танків» [39] випуск вийшов 4 травня 2024 року. Історія про командира 1 танкового батальйону 3 окремої танкової Залізної бригади Сергія Пономаренка. «Я завжди казав, що моя велика заслуга не втому, що я влучно стріляв чи швидко їздив. А в тому, що я зміг зібрати команду і правильно вмотивувать» – розказав Сергій Пономаренко [39]. Добре підібрана команда – це є ключем до успіху в будь чому. Коли батальйон під’їхали до позицій неподалік містечка Ізюм Харківської області, то побачили, що носійка сторона мала 20 танків, які в посадці. В той час до них доєднався Да Вінчі у якого з собою були дві гармати і вони разом за допомогою дрона «маві» та гармат три дні поспіль били по ворожих танках. На четвертий день носійка армія зрозуміла звідки по ним стріляли, тому почали обстрілювати позиції, але наших військових це не зупинило. На п’ятий день вони повернулись на позиції та подовжили спалювати ворожі танки. Сергій Пономаренко в усіх деталях розповів історію про те як в їх так летів снаряд, розповів про емоції, які він та ще двоє побратимів відчували маючи в голові думи про смерть. Але вони встигли вибратись, а в їхній танк було пряме влучання. Ця історія є прикладом єдності людей вмотивованих людей. У випуск були додані архівні відео Сергія на яких можна було побачити, як вони

разом готують собі їжу, готують так до виконання завдань, які емоції вони переживають після того, як врятувались від прямого влучання. Для більшого розуміння обставин на відчутті була додана анімація, яка змалювала увесь жах в момент коли Сергій з побратимами бачили, як в них летить снаряд. Як завжди добре підібрана мелодія додає напруги до розповіді. Також були додані кадри, як працює танк та, що залишається під попадання снаряда.

«Треба штурмувати, не можна лише оборонятися – Герой України Олександр Марчук» [40] випуск був випущений 16 червня 2024 року, його хронометраж 24 хвилини 15 секунд. На відміну від попередніх історії в цьому випуску автори вирішили більше уваги приділити життя військового до війни. Головний герой випуску Олександр Марчук працював прикордонником в аеропорту «Бориспіль» - перевіряв документи тих хто приїжджав і виїжджав з України. За час роботи йому потрапляли підробні документи, тому йому стало цікаво вивчати психологію таких людей, чому вони вирішили користуватись підробними документами. Його хобі – біг, щодня після роботи Олександр виходи на пробіжку і міг пробігти приблизно 60 кілометрів за одну ніч, зранку знову йшов на роботу. Такий стиль життя став у пригоді. Після початку повномасштабного вторгнення Олександр долучився до штурмовиків. Розказуючи про свій перший проведений штурм, Олександр зізнався, що на той момент, це був одним із найскладніших штурмів, адже тільки на початку в результаті обстрілів у їх бригаді було вже 10 трьохсотих. В той момент коли вони вирішили всіх ранених евакуювати, вони стали живою мішенню. Під час контрнаступу на Запорізькому напрямку влітку 2023 року, йому довелося діставали побратимів із замінованого моля під атакою ворожих дронів. Цей випуск умовно був поділений на три блоки: історії про мирне життя, перші битви на полі бою та найтяжчий і фізично і морально момент на службі. У випуск були додані відеоматеріали з оперативної зйомки, з місця проведення штурму про який розповідав Олександр. Також була додана анімація, яка візуалізувала певні події для того, щоб глядачеві було простіше зрозуміти, що відбувається. Оскільки були додані фрагменти історії Олександра в мирні часи, то було обрано

розділити життя до та після за допомогою мелодії. У першій половині вона весела, ніби вказує наскільки раніше було радісним життя. Коли починається розповідь про бойові дії – мелодія стає більш напруженою.

«Останній прикордонник, який вийшов з Азовсталі: Герой України Валерій Падитель про оборону Маріуполя» [24] випуск вийшов 29 червня 2024 року, його хронометраж 22 хвилини 03 секунди. з 2014 року Валерій Падитель був Львівському прикордонному загоні, а дезлокація була на Луганщині де кожен день їх підрозділ піддавався обстрілам. У 2022 році його було переведено до Донецького прикордонного загону і початок повномасштабного вторгнення він зустрів у Маріуполі. Одним із головних завдань його підрозділу був захист узбережжя та протидія висадці ворожого десанту. Валерій намагався домовитися з командирами російських військ про відкриття коридорів для евакуації місцевих жителів. Після 56-ти днів оборони Маріуполя надійшов наказ задля збереження життів особового складу покинути територію «Азовсталь», натомість Валерій разом із своїми бійцями потрапили до полону.

Валерій розповів про те, що роблять з українськими військовими в полоні. Розповів як знищували усе що було пов’язано з Україною і багато іншого. 21 вересня 2022 року Валерія вийшов з полону, після чого довго не міг звикнути навіть до звичайного походу до супермаркету. «Я думаю, що люди які там побували, вони зовсім по іншому тепер дивляться на життя. Той самий кусок хліба ти оцінюєш зовсім по іншому» - зазначив Валерій Падитель [24]. Події в Маріуполі це страшна трагедія, яку бачив увесь світ. У цьому сторітелінгу показали багато кадрів де російська армія знищувала місто, як військові допомагали літнім людям вибратись з під завалених підвалі. Також було додано відеоматеріал зруйнованих будинків, згорівши машини та багато тіл, які лежали просто на вулиці (тіла були розмиті та не показані з етичних міркувань). Протягом усього випуску була напружена музика, яка супроводжувала до самого кінця. Також спеціально для кращого демонстрування деталей та настрою цієї історії були до зняті кадри, наприклад, малювання карти України на стіні.

«Кирило Верис: про важкі оборонні операції, стримування ворожих штурмів та «вісім днів пекла» [19] випуск вийшов 14 липня 2024 року, його хронометраж 15 хвилин 34 секунди. Кирило Верис командир батальйону К2, коли потрапили на оборону селища Степного вісім днів стримували російську бронеколону з 18 машин, щоб вони не змогли прорвати оборону. Не маючи зв'язку, сплячи у підвалах батальйон впродовж восьми днів завдавала ударів по ворогу, в наслідок яких ворожу колону було знищено. На початку Верис хотів дати команду на відступ, але після перших обстрілів усі члени батальйону сказали, що ніякого відступу не буде. Після операцію по обороні Степного, Кирило проїжаючи повз Мар'янку, заїхав на 15 хвилин, а лишився на два місяці. «В ті дні ворог почав діяти так, як я до цього з ними бився в тому населеному пункті звідки я приїхав» – зазначив Верес. За словами командира на їхній батальйон ворог кинув більше сил ніж на будь-який інший батальйон. Кирило Верес ще до початку повномасштабного вторгнення здобув собі славу та визнання за успішні оборонні операції. Левову частку випуску займали кадри оперативної зйомки знищення ворожої техніки, також були показані кадри зняті військовими де вони показали, як виглядає шлях до міста де стояла знищена ворожа техніка. В цьому випуску не використовували анімаційні елементи. Мелодія протягом випуску була вмотивованою, ніби чуючи її ти готовий іти в бій.

«Зіткнувся з десятками росіян у ближньому бою: Герой України отримав важке поранення, але вижив»[9] випуск вийшов 20 липня 2024 року, його хронометраж 16 хвилин 12 секунд. Історія розповідає історію Валерія Кучеренко, який з дитинства мріяв стати військовим. Під час одного зі штурмів його підрозділу залишало перевірити одну посадку, де було скуплення російських солдатів, по даним розвідки їх було 10, але коли Валерій підійшов майже в платну, то зрозумів, що їх там близько 30 осіб. Російські одразу почала «закидувати» Валерія гранатами, дві з яких підірвались під ним. Після чого відривши очі зрозумів, що його побратими витягають його з поля бою, а наступного разу від відкрив очі вже у лікарні. Валерію було ампутовано дві руки.

Наразі він проходить тривалу реабілітацію та , разом з ним його родина. На відміну від усіх попередніх випусків де анімація було лише додатковим методом візуалізації історії, то в цьому випуску вона займає левову частину випуску. Це схоже на невеличкий мультик, який показують між розповідями Валерія та його дружини. Також змінимся музичний супровід, адже окрім напруженої мелодії протягом всієї розповіді, були додані звукові ефекти і на анімацію (у всіх попередніх випусках вона була беззвучною): додали звуки вибухів, вистрілів, лісні звуки ніби хтось біжить по лісу та «звін у вухах» після поранення та інші. Цей прийом створює ефект ніби ти дивишся короткометражний фільм, ти переживаєш за головного героя і сподіваєшся на перемогу добра над злом. Цей ефект повністю занурює глядача в історію і викликає великий спектр емоцій. Також були додані архівні відеоматеріали Валерія з поля бою.

«Розгром руснявої переправи на сіверському донці: 80 бригада ДШВ знищила російські колони на понтонах» [33] випуск вийшов 3 серпня 2024 року, його хронометраж 17 хвилин 02 секунди. Історія розповідає про намагання колон російської техніки перетнути річку Сіверський Донець на Луганщині. Підрозділ 80 ОДШБр під командування Олександра Юрсковського у травні 2022 року вели бої на річці Сіверський Донець через, який ворожа армія побудували понтони аби перейти на інший бік річки. Олександр розповів, як вони нищили ворожі танки та намагались потопити понтони. Проте не маючи нічного дрону, вони не могли слідкувати, як в ночі вороги будують нові понтони та доправляють більше техніки. Тому кожного вони «починали все спочатку» і протягом травня спільними зусиллями з підрозділом артилеристів знищували ворожу техніку та понтони, що дозволяло російським танкам самостійно топитися у річці. У розповіді було використано багато кадрів з оперативної зйомки під час проведення операції. Також були додані фотографії карт підрозділу на яких було показано в яких місцях ворожу техніку повністю знищено, пошкоджено чи вона ще присутня, як показано на рис.2.2.2.

Рис. 2.2.2. «Карта на якій позначені позиції ворожої техніки».

Також продемонстрували кадри на яких видно затоплені танки і багато знищеної техніки супротивника. Історія була розказана від першої особи у форматі інтерв'ю і показали крупним планом обличчя військового на якому можна було побачити наскільки війна впливає на людину. Музичний супровід представляє собою декілька музичних композицій сумних та навпаки веселих підбадьоруючих.

«Сім років на фронті. Історія героя-бунтівника Михайла Чабаненка, який віддав життя на полі бою» [36] випуск вийшов 18 серпня 2024 року, його хронометраж 18 хвилин 37 секунд. У випуску розповіли про життя Михайла Чабаненка, який пробув на фронті сім років. Дружина Михайла розказала, що у юності він любив ходити з ірокезом, обожнював панк-рок і читати книжки. Не дивлячись на свій неординарний образ Михайло ніколи не почувався зайвим та нетаким серед людей. Побратими розказали, що навіть перебуваючи в окопі Михайло завжди замовляв книжки. Дружина розказала, що лише двічі за все життя бачила, як він плаче. Перший раз у дитинстві, а другий коли після тяжкого поранення Михайло повернувся на передову і їх позиції потрапили під обстріл, не маючи жодного зв'язку і через три дні дзвонить дружині і каже «Я живий!».

Ця історія розповідає про великої мужності людину, як до останнього була вірна собі.

Історія розказана від третьої особи, а саме дружини у форматі інтерв'ю і були додані коментарі побратимів Михайла. Було показано багато архівних фотографій та відео родини з підліткових рокі, з фронту та поранення, які він отримав. Також були додані матеріали на яких показані битви на поді бою в яких брав участь Михайло і показали місце де був похований. Музичний супровід у випуску дуже добро розрізняє безтурботну юність та важкі часи на фронті, що дозволяє відчути контраст між двома світами і це дуже добре впливає на сприйняття історії.

«Росіяни розстріляли впритул із танків: Герой України Віталій «Десна» Литвин про бої на Луганщині» [31] випуск вийшов 31 серпня 2024 року, його хронометраж 16 хвилин 10 секунд. Віталій Литвин розповів історію, коли вони підрозділом йшли на позиції, то помітили чоловіка на інвалідному візку, який проживав у пенсіонаті для людей похилого війку біля позиці. Відправившись туди побачили, що в пенсіонаті перебувають іще близько 60-ти пенсіонерів. Події відбувались взимку, коли темніти починало раніше, тому прийняли рішення почекати до ранку, але зранку ворог почав впритул обстрілювати пенсіонат с танків, деяких людей вдалось врятували, але багато хто загинув.

Ця історія розлетілась по світовим ЗМІ, на російських телеканал також показували цю історію, але звинувачували у скоєнні злочину українських військових. Тому цей випуск став важливим для протидії російській пропаганді, адже були додані кадри з оперативної зйомки на яких видно, як російська армія розстрілює будівлю. Також Віталій розказав історію, як намагаючись дійти до сусідніх позицій їй довелося йти по слідам крові побратима, потім вони побачили цілу колону російських військових і їм, у складі 12-ти людей, довелося стримувати аби вони не пройшли далі. Але також вирішив поділитися приємними історіями з фронту. Віталій поділився історією, як вони у складі 6-ти людей добирались до позицій на велосипедах 16 кілометрів перепливаючи річку.

До історії були додані кадри з оперативних зйомок з поля бою в будівлі пенсіоната. Що слугувало протидією російській пропаганді. Також показані архівні фотографії та відеоматеріали Віталія Литвина на яких показали, як його підрозділ перебували в пенсіонаті, їх пішохідний шлях до позицій, як переправлялись через річку та всю поїдку на велосипедах. Музичний супровід розбив випуск на декілька частин даючи зрозуміти де сумні моменти і треба співпереживати, а коли просто розслабитись і послухати цікаві історії.

«Дощ з артилерії, сон по 5 хвилин і роль сержанта в ЗСУ – Герой України Ілля Жеведь» [5] випуск вийшов 15 вересня 2024 року, його хронометраж 18 хвилин 32 секунди. Історію розповідає Ілля Жеведь, який з дитинства обожнював військову тематику та ще до повномасштабного вторгнення вже служив у Нацгвардії України. 23 лютого Ілля разом зі своїм підрозділом відправлявся на ротацію на Луганщині і початок війни він зустрів на шляху до позицій. Вони стали на оборону Рубіжного де почалися масовані обстріли. Ілля Жеведь розповів, що артилерійських обстрілів з боку російських солдатів було настільки багато, що воно було схоже на літній дощ. Військовий розповів, що через відсутність налагодженого постачання довелося їсти чіпси, адже це було єдино, що вони змогли знайти в місті. Також Ілля розповів про своє поранення яке отримав коли підходив до позицій противника, але потрапив на міну. Зараз він проходи реабілітацію після протезування ноги.

Історія розказана від першої особи у форматі інтерв'ю. також були використані фотографії та відеоматеріал з особистого архіву Іллі Жеведя, на який показали як вони підрозділом пробирались до позицій ворога, як вони жили в одному з будинків міста. Були продемонстровані кадри зруйнованого рубіжного де видно тіла людей (кадри були розмиті), згорілі будівлі та машини. Музичний супровід підкреслював бойовий дух військових. «Ми займаємось улюбленою справою. Знаєте, якби не було Росії, чи була вона, але в іншому виконанні, іншими свідомостями. Можливо у мене були б інші інтереси. Але я такий, тому що поруч з нами, в нас такий сусід і я такий воінственний. Якби Росія була інша, може я в собі би знайшов інші якісь таланти», - зазначив Ілля Жеведь [5].

«Усе про битву за Мощун під Києвом: як бійці майбутньої третьої штурмової бригади зупинили росіян» [41] випуск вийшов 28 вересня 2024 року. Його хронометраж 18 хвилин 30секунд. Герой історії Володимир Фокін розказав про битву за село Мощун на Київщині. Ця битва вважається однією з най вирішальниших у Київській області. «Ми очікували, що або помремо за два тижні, або будемо тримати оборону вже десь під Львовом» – стверджує Володимир Фокін. Військовий розповів як відбувалися бої, як доводилося приймати рішення про відступ та як не могли зрозуміти звідки доносяться голоси та вибухи, поки не зрозуміли, що ходять по колу. Також Володимир Фокін розповів про бій під Андрієвкою де, на його думку, був найкращий склад команди, де кожен знав свої позиції.

Історія розповідає, як маючи під контролем лише одну траншею, вони змогли атакувати та знищити ворожц техніку та солдатів підрозділу російської армії. Ця історія велась ввід першої особи в форматі інтерв'ю. головною особливістю даного випуску, було візуалізація подій за допомогою спеціально ілюстрованих репродукцій бою. Також були використані архівні кадри самого Володимира Фокіна. Для повного занурення на поле бою були додані кадри оперативної зйомки, як показано на рис. 2.2.3.

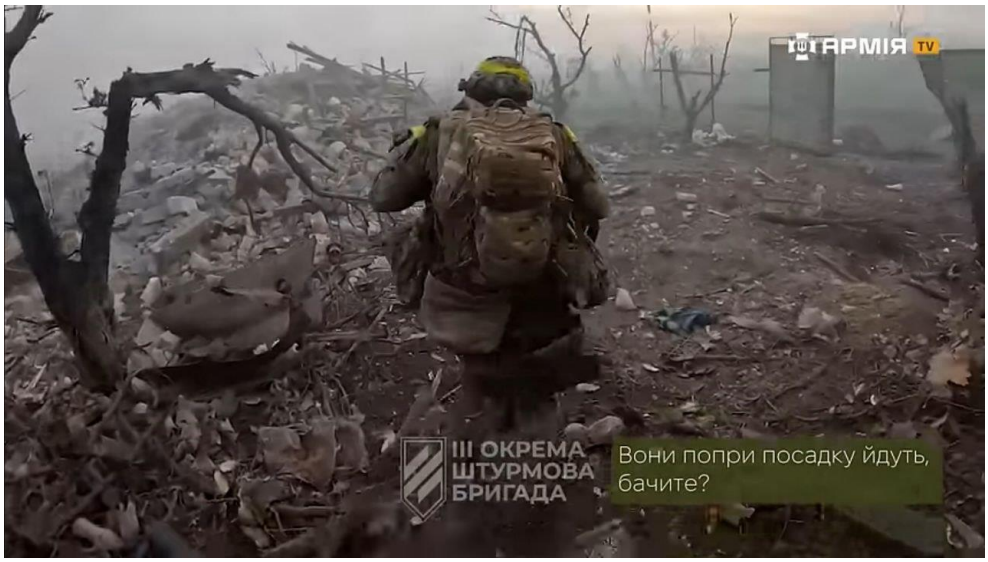

Рис.2.2.3. «Кадри оперативної зйомки з поля бою».

«Ворог російської авіації: Сергій Фалатюк наказав відкрити вогонь і збив перший Ка-52 росіян» [3] випуск вийшов 12 жовтня 2024 року, його хронометраж 17 хвилин 45 секунд. Сергій Фалатюк – командир зенітно-ракетного взводу. Після початку повномасштабного вторгнення прийняли наказ на захист української авіації із землі. Але в ході подій помітив ворожий гелікоптер Ка-52, якого не було видно на радарах через низький політ. Вхопивши ракету одразу зробив постріл у ціль при цьому знищивши її. Після чого дав команду підрозділу збивати ворожі гелікоптери, того дня їх було збито шість. Завдання підрозділу було не допустити приземлення ворожих літаків та гелікоптерів, тому було прийняте рішення вдарити по льотній полосі в ДП Антоновій. Після оборони неба, підрозділ відправили на оборону Гостомеля та Гута-Межигірська, як по словам військового «була справжнім пекло». Сергій Фалатюк захворів на двох сторонню пневманію і був доставлен у госпіталь. Після лікування перебував на позиціях у Зайцеві та Бахмуті.

Історія розказана від першої особи у форматі інтерв'ю. для візуалізації пересувань, було використано карту на якій було позначено про яке місто розповідається. Також були додані фотографії та відеоматеріал з особистого архіву Сергія Фалюка на яких зафіксовано , як він збиває ворожий гвинтокрил Ка-52, кадри де видно як жили військові. Для більшого враження були показані кадри із зруйнованих міст Бахмут, Зайцево, Гастомель, Гута-Межигірська. Показали залишки збитих гвинтокрилів та літаків. Також були спеціально додані ілюстровані елементи розповіді, які не можливо було показати, як відобразили під розповідь військового. Музичний супровід протягом усього випуску підтримував бойовий настрій відео, а в моментах де показували зруйновані міста, музика створювала ефект покинутості та пустоти міста, що дуже впливало на емоційний стан перегляду.

«Хотів убити свого ката: як морпіх Владислав Задорін вижив у російському полоні» [42] випуск вийшов 26 жовтня 2024 року, його хронометраж 23 хвилини 56 секунд. Владислав Задорін – морпіх, який потрапив у полон з острову Зміїний. Військовий розказав, як потрапив до полону через відсутність шляхів для

відступу. Також Владислав Задорін розповів, що перші два тижні до них ставились добре, годували, казали, що скоро все закінчиться. Але після тогу, як російській армії не вдалося захопити Київ, почалось жахіття. Військовий розповів, що побував у п’яти місцях де усіх полонених катували, усіма можливими методами, також знущались за те, що у вас хоч щось нагадувало Україну чи її згадували. «Зламати людину фізично, морально в тому випадку було дуже легко. В залежності від того, який в тебе психологічний стан. В нас були хлопці, які ламалися» – розповів Владислав Задорін [42]. Чоловік зізнався, що через постійні знущання і не розуміння, що відбувається навколо у нього були дві спроби позбавити себе життя. Загалом в полоні Владислав Задорін провів 679 днів і в січні 2024 року його обміняли. Історія розказується від першого обличчя в форматі інтерв’ю. Для створення атмосфері було спеціально до зняті кадри, які відображали полон, а для відображання катувань, які довелося пережити використовували анімацію, як на рис. 2.2.4.

Рис.2.2.4. «Анімація катувань».

Також були показані кадри з остову Зміїний та відеоматеріали з особистого архіву Владислава Задоріна. Музичний супровід доповнював історію, завдяки гарно підібраним мелодіям.

«Із мене витягли 5 куль: Курська операція та полонені росіяни. Юрій Жуковець. Герої» випуск вийшов 10 листопада 2024 року, його хронометраж 13 хвилин 14 секунд. Головний герой – капітан Юрій Жуковець, здобув Героя України за успіхи під час Курської операції. Юрій Жуковець розповів чим відрізняються росіяни від українців: «такого як в нас, коли люди опору чинили, що там виходили танки на вулицю зустрічали. Такого і близько не було». Під час зачистки одного з міст Юрій Жуковець потрапив у засідку, в нього потрапило п’ять куль з відстані десять метрів, наразі військовий проходить реабілітацію. Історія розповідає, як проходило входження до Курської області та, які переваги були у російської армії. Також капітан поділився власними думками, чому ТРО (сили територіальної оборони) не гірші у виконанні поставлених задач за ЗСУ (Збройні Сили України).

Історія розповідається від першої особи у форматі інтерв’ю. До оповідання було додано багато архівних фотографій та відеоматеріалу знятих військовими в Курській області, відео із затриманням російських військових. Слід зазначити, що на кадрах були показані представники російської армії, у солдат обличчя були замазані, тому по відео не можна було ідентифікувати особу. Так само і з деякими солдатами Збройних Сил України, деякі з обличь були замазані, задля неможливості ідентифікувати людину.

Моніторинг контенту програми «Герої» на «Армія ТБ» продемонстрував його ключову роль у формуванні військово-патріотичного наративу та підтримці бойового духу як військових, так і цивільних громадян. Особливістю програми є акцент на героїчних історіях захисників України, репортажах з фронту, документальних матеріалах та інтерв'ю, що створюють емоційний зв'язок між героями. Проаналізувавши 18 випусків можна помітити, як за цей час підвищився рівень подачі історій. У перших випусках головний акцент був на інтерв’ю з героями та показували відео з поля бою для того щоб у глядача складалося цільне враження про події, які відбуваються на фронті.

Але з кожним подальшим випуском метод демонстрування історії змінюються. Окрім відеоматеріалу з фронту, починають з’являтися анімовані

картинки, які візуалізують деякі частини історії. Проте з кожним випуском їх стає дедалі більше і від інструменту для доповнення історії він перетворюється на один з основних методів візуалізації історій військових. Так само і змінилися теми історій, точніше їхня кількість. На початку програми для сторітелінгу за основу бралась, якась подія і на основі цього розкривався герой. З подальшими випусками почали додавати і історії, які пов'язані мирним життям військових: чим вони займались до війни, їх хобі чи ким вони мріяли стати в дитинстві. І таких підхід дуже добре впливає на сприйняття сторітелінгу глядачами, які завдяки цим методам мають змогу більше зрозуміти військових та з іншого боку подивитись на військові події. Використовуючи сучасні мультимедійні формати, програма забезпечує високу привабливість глядачів, що сприяє формуванню стійкості патріотичного настрою. Крім того, контент виконує важливу функцію протидії дезінформації, розширюючи правдиві дані про події напередодні та виявляючи фейки, створені противником. Таким чином, програма «Герої» є не тільки джерелом інформації, але й продуктом інформаційного фронту, спрямованого на підтримку національної ідентичності та міжнародної солідарності з Україною.

ВИСНОВКИ

24 лютого 2022 року – день, який розділив життя більшості людей в Україна на до та після. Сторітелінг завжди був частиною людського життя, люди роблять фотографії на згадку, дивляться фільми та просто говорять один з одним. Але війна змінила «правила гри» і тепер кожна маленька історія стає величезним джерелом інформації про військові злочини.

Для початку у теоретичній частині було опрацьовано наукову літературу з питань сторітелінгу, конфліктно-чутливої журналістики та інформаційних війн в ході чого дійшли висновку, що сторітелінг є ключовим інструментом формування громадської думки, підтримки національної ідентичності та боротьби з дезінформацією. Він викликає емоційний вплив, сприяючи глибшому сприйняттю інформаційної аудиторії.

Але також ми дізнались про поняття соціально-чутлива журналістика, яка допомагає правильно, без порушень прав люде та етичних норм розповісти історії людей. В ході опрацювання нам вдалось виділити п’ять основних причин чому висвітлення соціально-чутливих тем є важливим під час війни:

1. Інформування громадськості де ЗМІ відіграють важливу роль у висвітленні подій;
2. Привертання уваги до нагальної проблеми, наприклад відкривання зборів для гуманітарної допомоги;
3. Підтримка людей, які постраждали від війни;
4. Збільшення національної єдності;
5. Захист прав людини.

Також головною задачею було розібратися, як висвітлювали війни раніше. Так ми побачили, що під час першої світової війни дуже розвинувся візуальний сторітелінг і тому військові фотографії стали документування жахливих подій та наслідків Першої світової війни, але в той же час вони слугували пропагандою.

Також ми дослідили, що сторітелінг не завжди може приносити користь під час війни, він також може слугувати слугувати інструментом інформаційної

війни. У нашому дослідженні ми розглянули, як висвітлення подій в ЗМІ вплинуло на події в Афганістані де історії людей слугували прикриттям та пропагандою.

Аналізуючи військовий сторітелінг України ми вирішили взяти саме медіа, адже вони мають найбільший вплив на людей. Тому для аналізу взяли програму «Історії війни» на телеканалі «НТН» та «Герої» на військовому телебаченні «АрміяTV». У програмі «Історії війни» ми проаналізували випуски, які виходили квітень – травень 2022 року, загалом вийшло 13 випусків в кожному з яких по три історії. У програмі «Герої» ми проаналізували 18 випусків, кожен з яких присвячений історії конкретного військового, чи конкретній битві. Програма «Історії війни» була направлена саме на історії мирного населення. Кожен випуск мав по дві чи три історії, які розповідали про жахливі події які довелося пережити людям. Окупація, втрата близьких, потрапляння під обстріли – це не були історії із фільмів, це було реальне життя. І найголовніше, що кожен випуск містив фотографії та відоматеріали, які були записані людьми, чи військовими під час рятувальних операцій. Це все фільмування військових злочині з боку російської армії, які завдяки простим людям може побачити увесь світ. Також можна відзначити, що журналісти програми дотримувались правилам показування смертей у кадрі: не показували примітні риси и обличчя, щоб не можна було ідентифікувати загиблого. Та кадри на яких була показана багато крові, частини тіла чи могли викликати жахливі емоції у чутливих людей розмивались.

Програма «Герої» була направлена на висвітлення історій військових, що відіграє дуже важливу роль у документуванні всіх етапів війни. У формуванні світогляду на війну, важливо чути історії з двох сторін. Ця програма спрямована саме на голоси військових, які кожен день борються за нашу країну. Тому, як для жителів країни, так і для світу дуже важливо почути історії без жодних прикрас саме з передової. Для відображання війни без жодних прикрас у візуалізації були використані фотографії та відеоматеріали з місця подій, багато кадрів оперативної зйомки з поля бою та архівні матеріали самих військових. Також

задня кращого пояснювання історій, були використані спеціально створені анімації, які відображали те, що не можна було показати за допомогою фото чи відео. Програма дотримувалась правил показу жертв у випусках: не показували примітні риси и обличчя, щоб не можна було ідентифікувати загиблого. Та кадри на яких була показана багато крові, частини тіла чи могли викликати жахливі емоції у чутливих людей розмивались , також могли ставити позначку «18+».

Аналіз програм «НТН» та «АрміяTV» демонструє, що українські медіа успішно адаптовані до умов війни, використовуючи сучасні методи сторітелінгу для досягнення як внутрішніх, так і міжнародних цілей. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення інформаційної стратегії України, розробки ефективного медіаконтенту та посилення інформаційної безпеки.

Український сторітелінг також має значний міжнародний вплив. Завдяки висвітленню правдивих історій, акценту на гуманітарній складовій війні та емоційному підході, українські медіа здобули підтримку закордонних партнерів. Ці наративи допомогли привернути увагу міжнародної спільноти до ситуації в Україні, сприяли мобілізації гуманітарної допомоги та посиленню санкційного тиску на країну-агресора. Отже, український сторітелінг у воєнний час став не лише засобом комунікації, але й важливою складовою інформаційного фронту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бліхар М., Мельник Ю. Правові засада інформаційної протидії в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство. 2023.* С. 308–310.

2. Виговська Н. Любченко Ю. Сіріньок-Долгарьова К. Конфліктно-чутлива журналістика. Короткий словник-довідник термінів і понять. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 76 с.

3. Ворог російської авіації: Сергій Фалатюк наказав відкрити вогонь і збив перший Ка-52 росіян. *YouTube.* URL: https://is.gd/0RMHnu (дата звернення 15.10.2024).

4. Громадський простір. Етичний сторітелінг: сильні історії – велика відповідальність. *Громадський простір*. 2021. URL: https://is.gd/6djN0T (дата звернення 18.05.2024).

5. Дощ з артилерії, сон по 5 хвилин і роль сержанта в ЗСУ – Герой України Ілля Жеведь. *YouTube.* URL: https://v.gd/w3dHMY (дата звернення 20.09.2024).

6. Заболотна П., Рожило М. Особливості роботи журналіста з соціально чутливими темами в медіа під час війни. *Теорія та історія журналістики.* 2023. Том 34. № 2. С. 144–150.

7. Запорізький месник: збив найбільшу кількість літаків у світі із ПЗРК. *YouTube.* URL: https://is.gd/jF3HGq (дата звернення 10.08.2024).

8. Запорожченко В. Технологія «сторітелінг». *На урок.* URL: https://is.gd/1GtnNe (дата звернення 17.04.2024).

9. Зіткнувся з десятками росіян у ближньому бою: Герой України отримав важке поранення, але вижив. *YouTube.* URL: https://v.gd/GDBer3 (дата звернення 25.07.2024).

10. Історії війни. Випуск за 29.04.2022. *YouTube.* URL: https://v.gd/mY2GC3 (дата звернення 28.07.2024).

11. Історії війни. Випуск за 02.05.2022. *YouTube.* URL: https://www.youtube.com/watch?v=N5Xs7wnITu4 (дата звернення 01.08.2024).

12. Історії війни. Випуск за 04.05.2022. *YouTube.* URL: https://www.youtube.com/watch?v=fSAetlgoEhk&t=862s (дата звернення 01.08.2024).

13. Історії війни. Випуск за 06.05.2022. *YouTube.* URL: https://www.youtube.com/watch?v=d2D4ZrfqbXw (дата звернення 01.08.2024).

14. Історії війни. Випуск за 11.05.2022. *YouTube.* URL: https://www.youtube.com/watch?v=peS_F1yEiyc (дата звернення 06.08.2024).

15. Історії війни. Випуск за 13.05.2022. *YouTube.* URL: https://www.youtube.com/watch?v=X906QnYG9Ts&t=660s (дата звернення 06.08.2024).

16. Історії війни. Випуск за 16.05.2022. *YouTube.* URL: https://www.youtube.com/watch?v=C0PNjp-mlns (дата звернення 09.08.2024).

17. Історії війни. Випуск за 18.05.2022. *YouTube.* URL: https://www.youtube.com/watch?v=Is2RDJmaRXs&t=250s (дата звернення 09.08.2024).

18. Історії війни. Випуск за 23.05.2022. *YouTube.* URL: https://www.youtube.com/watch?v=xxE_GnXVqkE&t=394s (дата звернення 09.08.2024).

19. К. Верис: про важкі оборонні операції, стримування ворожих штурмів та «вісім днів пекла. *YouTube.* URL: https://v.gd/YzozB1 (дата звернення 16.08.2024).

20. Корж Н. Storytelling – використання методу у маркетингу та рекламі. URL: https://v.gd/Wo7EXn (дата звернення 01.05.2024).

21. Короход Я. Інформаційна війна як основна загроза інформаційній безпеці держав: поняття форми і методи ведення. *Europian political and Law discourse.* 2017. Valume 4. С. 225–231.

22. Кіці М., Свинаренко Г. Теоретичні і практичні аспекти ведення інформаційної війни у ЗМІ. *Журналістські науки.* 2019. Т. 3. С. 71–77.

23. Куртяк Л. Богдан Шумилович про образи війни і чому важливо дивитися на війну? URL: https://v.gd/iv5d2B (дата звернення 20.05.2024).

24. Останній прикордонник, який вийшов з Азовсталі: Герой України Валерій Падитель про оборону Маріуполя. *YouTube*. URL: https://v.gd/WisXZn (дата звернення 16.08.2024).

25. Пащенко А. Методи та складові сучасної інформаційної війни, вивчення її впливу на свідомість та поведінку людей. *Збірник наукових праць*. 2023. Вип. 2 (10). С. 87–94.

26. Понад 100 км на підбитому гелікоптері евакуйовував поранених воїнів із Азовсталі: ЄВГЕН СОЛОВЙОВ. *YouTube*. URL: https://v.gd/GtteVD (дата звернення 10.08.2024).

27. Прем'єра! Історії віни | Випуск за 27.04.2022. *YouTube*. URL: https://v.gd/WN4bOA (дата звернення 17.06.2024).

28. Про нас – АрміяInform. *Офіційний сайт АрміяInform*. URL: https://armyinform.com.ua/about-us/ (дата звернення 10.08.2024).

29. Наша історія – Про НТН. *Офіційний сайт телеканалу НТН.* URL: https://ntn.ua/uk/about (дата звернення 10.08.2024).

30. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо інформації, яку не можна розголошувати в медіа під час воєнного стану. *Комісія журналістської етики.* URL: https://v.gd/gk980J (дата звернення 04.05.2024).

31. Росіяни розстріляли впритул із танків: Герой України Віталій «Десна» Литвин про бої на Луганщині. *YouTube*. URL: https://v.gd/YKD4KC (дата звернення 05.09.2024).

32. Росіяни програли цю битву: Денис Дикий організував оборону Охтирки і не дав росіянам взяти міст. *YouTube*. URL: https://v.gd/NKSz4k (дата звернення 08.08.2024).

33. Розгром руснявої переправи на сіверському донці: 80 бригада ДШВ знищила російські колони на понтонах. *YouTube*. URL: https://v.gd/vsljCf (дата звернення 10.08.2024).

34. САМ ТРИМАВ ПОЗИЦІЇ ТА ЗНИЩУВАВ РОСІЯН: воїн ЗСУ провів у ворожому тилу 46 днів. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=R3Fz5L2HHC8&t=86s (дата звернення 02.08.2024).

35. Сергійчук С. Успішний сторітелінг. Як писати так, щоб ваш текст прочитали. URL:https://euprostir.org.ua/practices/134437 (дата звернення 19.05.2024).

36. Сім років на фронті. Історія героя-бунтівника Михайла Чабаненка, яки віддав життя на полі бою. *YouTube*. URL: https://v.gd/OpCG5P (дата звернення 20.08.2024).

37. Сірський Л. Що таке сторітелінг і як його використовувати під час створення онлайн курсів. KWIA. URL: https://v.gd/vnlkJr (дата звернення 10.06.2024).

38. Снайпер провів два дні на полі бою, отримав важке поранення, вижив та став Героєм України. *YouTube*. URL: https://v.gd/Q1Zn3v (дата звернення 15.06.2024).

39. «Спалили дев'ять танків росіян: Рота Сергія Пономаренка у бій проти 20 російських танків. *YouTube*. URL: https://v.gd/so5uYh (дата звернення 15.06.2024).

40. Треба штурмувати, не можна лише оборонятися – Герой України Олександр Марчук. *YouTube*. URL: https://v.gd/kOM1ef (дата звернення 20.06.2024).

41. Усе про битву за Мощун під Києвом: як бійці майбутньої третьої штурмової бригади зупинили росіян. *YouTube*. URL: https://v.gd/25Ix2r (дата звернення 30.09.2024).

42. Хотів убити свого ката: як морпіх Владислав Задорін вижив у російському полоні. *YouTube*. URL: https://v.gd/S8rWSj (дата звернення 27.05.2024).

43. BartlettE. 8 classic storytelling techniques for engaging presentitions. *Sparkol*. URL: https://v.gd/pczo0A (date of appeal 09.04.2024).

44. Cosby A. Once upone a time: a brief history of storutelling. *Freewrite*. URL: https://griml.com/i4wo3 (date of appeal 08.05.2024).

45. Crowe A. What are the key element of a story? *Prodigy*. URL: https://www.prodigygame.com/main-en/blog/story-elements/ (date of appeal 30.04.2024).

46. Dillon S. The function of stories. *Reader in literature and the Humanities*. 2008. P. 1–5.

47. Frame L. The Impact of War Photography on Historical Documentation. *Linked Frame*. URL: https://is.gd/8m6HP2 (date of appeal 30.04.2024).

48. Glatzhofer S. The importance of war photography. Splento. 2021. URL: https://v.gd/UEhmJw (date of appeal 30.04.2024).

49. Haque S. 6 Rules of Great Storytelling. 2019. URL: https://www.indusnet.co.in/6-rules-of-great-storytelling/ (date of appeal 25.04.2024).

50. Howard R. Conflict sensitive journalism. A handbook by Ross Howard. 2008. 100 p.

51. Konig A. Waiter N. Visualising War. *War-Storitteling in Ancient and Modern Cultures*. URL: https://arts.st-andrews.ac.uk/visualising-war/ (date of appeal 16.05.2024).

52. Molander R. Raddile A. Wilson P. Strategic Information Warfare. *RAND*. URL: https://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR661.html (date of appeal 18.05.2024).

53. O'Callaghan L. How to Write Authentic War Stories: Really Useful Links by Lucy O'Callaghan. *Writing.ie*. URL: https://v.gd/iyqWZ8 (date of appeal 18.05.2024).

54. Pani P. Introduction to conflict sensitive reporting. *Text book of journalism*. 2017. 40 p.

55. Parkes D. A brief history of storytelling: How long has it existed?. *Daniela Parkes*. URL: https://danielaparkes.com/blog/brief-history-of-storytelling/ (date of appeal 10.05.2024).

56. Singer P. Winning the War of Words: Information Warfare in Afghanistan. *BROOKINGS.* URL: https://v.gd/O0ji2G (date of appeal 20.05.2024).

57. Soto A. The Second Line of Defense: Female Representation During the WWI (Visual Storytelling). *Remembering WWI.* URL: https://v.gd/MV8t9U (date of appeal 25.04.2024).

58. Sudan Online Justice Hub. What Is Conflict Sensitive Journalism? *Wayamo Foundation.* URL: https://v.gd/DYwhNS (date of appeal 05.05.2024).

59. Wallentine A. As Empires Clashed During World War I a Global Media Industry Brought the Conflict's Horrors to the Public. *Smithsonian*. 2024. URL: https://is.gd/8m6HP2 (date of appeal 18.05.2024).

60. Wilesmith G. Reporting Afghanistan and Iraq: Media, military and governments and how they influence each other. URL: https://is.gd/6kIXiz (date of appeal 18.05.2024)

Декларація
академічної доброчесності
здобувача освітнього ступеня магістра
ЗНУ

Я, Юрченко Олксандра Сергіївна, студент (ка) 2 курсу, форми навчання заочної, факультету журналістики, спеціальність журналістика, адреса електронної пошти alexayurchenko001@gmail.com

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Український сторітелінг під час війни – джерело інформації для світу» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ Юрченко О.С.

Дата_____ Підпис_____ Усманова О.В.